

Univerzita Hradec Králové

Pedagogická fakulta

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2022

Vendula Hudousková

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Katedra tělesné výchovy a sportu

Sportovní gymnastika ve školní tělesné výchově

Bakalářská práce

Autor: Vendula Hudousková
Studijní program: B7507 / Specializace v pedagogice (Bc. učitelství)
Studijní obor: Bc. učitelství - všeobecný základ
Ruský jazyk se zaměřením na vzdělávání
Tělesná výchova a sport se zaměřením na vzdělávání
Vedoucí práce: doc. PaedDr. Dana Fialová Ph.D.
Oponent: Mgr. Urbanová Dana Ph.D.

Zadání bakalářské práce

Autor:	Vendula Hudousková
Studium:	P17P0506
Studijní program:	B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor:	Ruský jazyk se zaměřením na vzdělávání, Tělesná výchova a sport se zaměřením na vzdělávání
Název bakalářské práce:	Sportovní gymnastika ve školní tělesné výchově
Název bakalářské práce AJ:	Sports gymnastics in school physical education

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Cíl: Cílem práce je porovnání rozdílů ve výuce sportovně gymnastického učiva ve školní tělesné výchově na základní škole mezi osnovami, rámcově vzdělávacím programem a školními vzdělávacími programy na vybraných základních školách a zjištění případných příčin těchto rozdílů. Metody: analýza, syntéza, dotazování Klíčová slova: Sportovní gymnastika, základní škola, vývoj sportovní gymnastiky, učitel, historie, rámcový vzdělávací program, žáci

Jeřábek, J., & TUPÝ, J. (2005). Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 117. Kolektiv autorů. (1996). Tělesná výchova-učební osnovy pro 1. až 9. ročník ZŠ, vzdělávací program základní škola. MATVEJEV, Lev Pavlovič a A. D. NOVIKOV. (1981). Teorie a didaktika tělesné výchovy a sportu. Praha: Olympia HRABINEC, Jiří. (2017). Tělesná výchova na 2. stupni základní školy. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum KREJČOVES, P. (2006). Historický vývoj přeskoků ve sportovní gymnastice a jeho současnost ve školní tělesné výchově (Doctoral dissertation, Masarykova univerzita, Fakulta sportovních studií). MAZUROVOVÁ, Z., VLASÁKOVÁ, N. (1992). Pohybové hry ve sportovní gymnastice. Praha: Gym Game.

Garantující pracoviště: Katedra tělesné výchovy a sportu,
Pedagogická fakulta

Vedoucí práce: doc. PaedDr. Dana Fialová, Ph.D.

Oponent: Mgr. Dana Urbanová, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 5.1.2017

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci Sportovní gymnastika ve školní tělesné výchově vypracovala pod vedením vedoucí závěrečné práce samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne

.....

Vendula Hudousková

Prohlášení

Prohlašuji, že bakalářská práce je uložena v souladu s rektorským výnosem č. 13/2017 (Řád pro nakládání s bakalářskými, diplomovými, rigorózními, dizertačními a habilitačními pracemi na UHK).

Datum:.....

Podpis studenta:.....

Poděkování

Chtěla bych poděkovat své vedoucí, paní doc. PaedDr. Daně Fialové Ph.D. za ochotu a vedení při zpracování mé bakalářské práce.

Anotace:

Jméno: Vendula Hudousková

Název bakalářské práce: Sportovní gymnastika ve školní tělesné výchově

Hradec Králové, Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2022

Tato práce se zabývá komparací obsahu školních vzdělávacích programů na vybraných školách a porovnáním osnov, které platily za minulého režimu. Zabývá se také rámcovým vzdělávacím programem, který je podkladem pro tvorbu jednotlivých školních vzdělávacích programů, na základě kterých učitelé tvoří obsah jednotlivých částí výuky.

Teoretická část se věnuje historii gymnastiky, zařazení sportovní gymnastiky do školní tělesné výchovy a v praktické části jsou vypracovány tabulky, které porovnávají školní vzdělávací programy.

Klíčová slova: sportovní gymnastika, základní škola, vývoj sportovní gymnastiky, učitel, historie, rámcový vzdělávací program, žáci

Abstract:

Name: Vendula Hudousková

Title of bachelor thesis: Gymnastics in school physical education

Hradec Králové, Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2022

This work deals with a comparison of the content of school educational programs at selected schools and a comparison of curricula that applied under the previous regime. It also deals with the framework educational program, which is the basis for the creation of individual school educational programs, on the basis of which teachers create the content of individual parts of teaching.

The theoretical part deals with the history of gymnastics, the inclusion of gymnastics in school physical education and in the practical part are developed tables that compare school education programs.

Key words: gymnastics, elementary school, development of gymnastics, teacher, history, framework educational program, pupils
Keywords: Gymnastics, elementary school, development of gymnastics, teacher, history, framework educational program, pupils

Obsah

Seznam zkratk.....	10
Úvod	12
1. TEORETICKÁ ČÁST.....	10
1.1 Pojem gymnastika	10
1.1.2 Dělení gymnastiky.....	11
1.2 Sportovní gymnastika.....	12
1.3 Školní tělesná výchova	14
1.3.1 Plánování tělesné výchovy dle osnov	15
1.4 Vzdělávací programy	16
1.4.1 Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (RVP ZV)	16
1.4.2 Zařazení sportovní gymnastiky do RVP.....	18
1.4.3 Školní vzdělávací programy (ŠVP).....	19
2. PRAKTICKÁ ČÁST	21
2.1 Cíl, úkoly práce, vědecké otázky.....	21
3. Metodika.....	21
3.1. Charakteristika souboru.....	21
3.2. Metody sběru dat.....	22
4. Výsledky a diskuze.....	22
Závěr.....	50
Seznam odborné literatury:	51

Seznam zkratk

RVP – Rámcový vzdělávací program

RVP ZV – Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání

ŠVP – Školní vzdělávací program

TV – Tělesná výchova

Úvod

O téma, které zpracovává tato práce, se zajímám dlouhou dobu, jelikož jsem se sama věnovala sportovní gymnastice několik let a mám k ní pořád kladný vztah. Proto jsem zkoumala sportovní gymnastiku z pohledu, který je nejbližší mému studovanému oboru, a to, se zaměřením na vzdělávání. V poslední době se setkávám s názory, že sportovní gymnastika už se v hodinách tělesné výchovy neprovozuje tolik, jako v minulých letech.

Sportovní gymnastika je sport, který je velmi fyzicky náročný a klade velký důraz na estetiku, a proto nemusí být u některých jedinců, potažmo učitelů v oblibě. Gymnastika však vhodně rozvíjí motorické schopnosti a dovednosti žáků. Pozitivně ovlivňuje vývoj a rozvoj lidského, působí na držení těla jedince, kloubní pohyblivost, rozvoj síly a obratnosti. S prvním řízeným pohybem se mladý člověk často setkává až při školní tělesné výchově, pokud mu není jinde nabídnut. Učitel tělesné výchovy a obsah výuky proto hrají stěžejní roli v utváření budoucího vztahu k pohybu u mladých lidí. V dnešní době je dokázáno, že se děti potýkají s výrazným úbytkem fyzické zdatnosti, a proto jim může dělat problém vykonávat určité gymnastické cviky. Dalším problémem může být atraktivnost cvičení. Děti často gymnastika nebaví, protože je to cvičení náročné, a v hodinách tělesné výchovy ho odmítají vykonávat.

Bakalářská práce je rozdělena na dvě části. První část je teoretická, v té je obsažena historie sportovní gymnastiky, základní rozdělení gymnastických disciplín a zařazení gymnastiky do školní tělesné výchovy. V praktické části jsou uvedeny charakteristiky škol zařazených do mého výzkumu. Dále je zde podrobný popis školních vzdělávacích programů těchto škol a obsah osnov, které platily v roce 1980. V této části je provedena komparace dokumentů a rozbor dotazníkového šetření, který vede ke splnění cílů této práce.

1. TEORETICKÁ ČÁST

1.1 Pojem gymnastika

Pojem gymnastika pochází ze starořeckého slova „gymnazein“, což znamená cvičit nahý. Slovo „gymnastés“, které pochází z antiky, označovalo bojovníka nebo cvičence, ale také člověka, který byl vzdělaný v oblasti tělesných cvičení. V antickém pojetí gymnastika vychází z ideálu harmonie duše a těla – kalokagathie (Kos, 1990).

Předpoklady pro vznik novodobé gymnastiky můžeme vidět v renesanci, která navazuje na tradice starověkých tělovýchovných systémů. Komenský a Rousseau ve svých dílech zdůrazňují důležitost tělesných cvičení při vývoji člověka. Koncem 18. století a v průběhu 19. století vznikají v Evropě ucelené gymnastické směry nebo systémy. (Skopová & Zítko, 2013) Ve druhé polovině 19. století na našem území vytvořil Miroslav Tyrš sokolský systém. Tento systém vycházel z nářadové gymnastiky, prostných cvičení a dalších cvičení úpolového nebo sportovního charakteru (Křištofič, 2009).

Jak uvádí Křištofič (2009, s. 8), gymnastiku chápeme jako „otevřený systém uspořádaných, přesně určených gymnastických činností s cílem pozitivně ovlivňovat a rozvíjet pohybový projev cvičence, podílet se na pohybové, estetické a společenské kultivaci člověka.“ Kos (1990, s. 12), definuje gymnastiku jako „metodicky uspořádaná tělesná cvičení, zaměřená k určitému cíli.“

Cíle gymnastiky:

1. tělesný rozvoj – předpokládá, že se pomocí gymnastických cviků změní tělesný stav jedince. Za zakladatele nauky o tělesném rozvoji pomocí gymnastických cviků je velmi často označován Pehr Henrik Ling. V jeho koncepci se gymnastika se dělí na čtyři druhy dle účelu – pedagogická, léčebná, vojenská a estetická.

2. pohybový rozvoj – předpokládá, že se u člověka projeví změny, které se týkají prostorového rozsahu pohybů a jejich průběhu v čase. Za zakladatelku nauky o pohybovém rozvoji pomocí gymnastických cviků je považována Bess Mensendiecková a někdy také i Georgese Demeny. (Kos, 1990).

Skopová a Zítko (2013) ve své publikaci uvádějí, že gymnastika je nepostradatelná součást školní tělesné výchovy. Gymnastiku chápou jako záměrnou pohybovou aktivitu, která

splňuje následující úkoly: kultivace pohybového projevu a držení těla, rozvoj tělesné zdatnosti, osvojování dovedností s kladným prožitkem jako předpoklad vytvoření trvalého vztahu ke gymnastickým pohybovým programům, pochopení vlivu pravidelné pohybové činnosti na zdraví. Specifickou pohybovou aktivitu můžeme vymezit pomocí charakteristických znaků. Prvním znakem gymnastiky je, že pohyb těla je v prostoru řízený. Důležitá je i modelová technika, podle které se určité pohyby těla vykonávají. Každý cvik má jasnou tzv. výchozí polohu (ve které začínáme), všechny cviky mají přesný tvar a jsou v odpovídajícím rytmu. Projev těla je kultivován z pohledu estetiky, splňuje kritéria krásy pohybu. V gymnastice máme jasně daný soubor cviků, kde jsou přesně určené počty opakování a intenzita cvičení. Dobře prováděný pohyb vede k pocitu z dobře odvedeného cvičení.

1.1.2 Dělení gymnastiky

Křištofič (2009) v systému tělesné výchovy dělí gymnastiku na:

1. základní gymnastiku
2. aplikované druhy gymnastiky
3. gymnastiky se sportovním zaměřením (sportovní odvětví).

Pokud respektujeme aktuální situaci u cvičenců (věk, pohlaví, zájmy, zaměření, tělesnou zdatnost), základní gymnastika poté vytváří předpoklady, které kladně ovlivňují jejich zdravotní stránku, výchovu a vzdělání. Cvičební obsah se skládá z poloh a pohybů, které jsou tělu přirozené, zároveň také z uměle vytvořených cviků, které jsou přesně pojmenované – mají svou terminologii a vycházejí z tělocvičného názvosloví. V praxi se můžeme setkat se základní gymnastikou pod jinými názvy, například kondiční, zdravotní, kompenzační, nápravná, posilovací gymnastika. Z hlediska fyziologického účinku je možné dělit cvičení na: protahovací, mobilizační, posilovací, vytrvalostní, koordinační, rovnovážná, relaxační a dechová. Obsah základní gymnastiky tvoří: cvičení prostná (cvičení jednotlivce, dvojic, skupin), cvičení s náčiním (švihadla, míče, činky), cvičení na nářadí (žebřiny, bedny, šplhadla), užitá cvičení (skákání, lezení, běhání), akrobatická příprava (cvičení rotační, odrazová, zpevňovací), cvičení z oblasti hudebně - pohybových vztahů (tanec) a pořadová cvičení (nástupy, postoje, obraty), (Skopová & Zítka, 2013).

Aplikované druhy gymnastiky je možné rozdělit do čtyř oblastí. První oblastí je gymnastika aplikovaná v léčebném procesu, která léčí pomocí pohybu různá onemocnění pohybového aparátu, tělesné vady, ale také onemocnění oběhové nebo dechové soustavy nebo

pooperační stavy. Druhou oblastí je gymnastika aplikovaná v pracovním procesu, tzn. vyrovnává působení pohybu, který je jednostranný a škodlivý pro člověka. Třetí oblastí je gymnastika aplikovaná ve sportovním tréninku, jinak také nazývána „účelová gymnastika sportovce“. Jsou to speciální gymnastická cvičení, která jsou svázána s jednotlivými sporty, například plavecká gymnastika. Poslední oblastí je gymnastika aplikovaná v umění a do ní spadá gymnastika rytmická, taneční. Tyto druhy gymnastiky vycházejí u hudby nebo využívají hudebního doprovodu (Kos, 1990).

Gymnastiky se sportovním zaměřením dělí Kos (1990) na sportovní gymnastiku, moderní gymnastiku, akrobatickou gymnastiku, skoky na trampolíně a kulturistiku. Moderní gymnastika využívá hudbu nebo hudební doprovod a cvičí se s náčiním i bez náčiní. Akrobatická gymnastika využívá volných nebo povinných sestav akrobatických cvičení dle řádů, které jsou pevně stanovené Mezinárodní gymnastickou federací. Další skupinou gymnastik se sportovním zaměřením jsou skoky na trampolíně. Opět zde využívají cvičení v povinných i volných sestavách jednotlivců nebo dvojic. Posledním odvětvím je kulturistika. Tento cvičební systém je zaměřen na harmonický a proporcionální rozvoj svalstva a jeho estetický vzhled.

1.2 Sportovní gymnastika

Sportovní gymnastika je individuální sport, při kterém závodníci demonstrují silové a švihové gymnastické prvky na gymnastickém koberci (prostná) nebo na náradích. Sportovní gymnastika se jeví být sportem velmi náročných a vyžaduje velkou míru kloubní pohyblivosti, síly a obratnosti. Cvičící je za sestavu obodován známkami, které dostává od rozhodčích. Do výsledné známky se započítává provedení cviku, ale také jeho obtížnost (ČGF, 2020).

Sportovní gymnastika se řadí do gymnastik se sportovním zaměřením. Sportovní gymnastika je sport, který se skládá z velkého množství struktur pohybu. Náročnost zvyšuje důraz na estetické provedení a s tím je spojená i složitá realizace. Sportovní gymnastika je součástí sportů technickokoordinčně-estetických. Sportovní gymnastika prochází neustálým vývojem (Šlapanský, 2016). Část koordinační souvisí s pohybovým obsahem sportovní gymnastiky. Část estetická je dána plněním požadavků, které se týkají pohybového projevu. Kvalitní pohybový projev směřuje k naplnění krásy pohybu (Novotná, 2012).

Mezi specifické úkoly sportovní gymnastiky se řadí:

- a) zvyšování pohyblivosti a pružnosti celého těla s tím souvisí správné držení těla a kontrola pohybů,
- b) zlepšování svalové síly a koordinace, rozvíjení orientačního a rovnovážného smyslu cvičenců,
- c) dosažení specifické sportovní výkonnosti, které je zajištěno dlouhodobým opakováním,
- d) přispívání ke zvýšení vytrvalosti, odvahy, zdravému sebevědomí, pevné vůli a houževnatosti,
- e) zdokonalování tvůrčích schopností (Libenský, 1956).

Název sportovní gymnastika byl zaveden na našem území v roce 1951. Od tohoto roku se sportovní gymnastika pomalu dostává do formy, jak ji známe dnes. Závodí se buď za jednotlivce, nebo družstva. Výkon jednotlivce je individuální, ale je ve skutečnosti vícebojem, protože známky z jednotlivých disciplín se sčítají. Disciplíny jsou děleny na mužské a ženské. Muži závodí v šestiboji – bradla, hrazda, kruhy, kůň našíř, přeskok přes koně na dél a prostná. Závodí se v povinných a volných sestavách. U žen je to trochu jiné, zde se cvičí na čtyřech náradích – bradla o nestejně výši žerdí, kladina, přeskok a prostná (Kos, 1990). V současné době je ve sportovní gymnastice velmi těžké provozovat všechny disciplíny na vrcholové úrovni, proto se někteří jedinci specifikují jen na vybrané disciplíny. Nesoutěží tedy o titul absolutního vítěze ve víceboji, ale o vítěze jednotlivých disciplín (Krištofič, 2008).

Každá z disciplín má jiné fyzikální podmínky zařízení, které ovlivní pohybový obsah, ale také mechanický průběh jeho realizace. Pohybový obsah těchto disciplín tvoří samostatný, ale velmi četný systém pohybových činností. Pohybový obsah sportovní gymnastiky a gymnastických disciplín se jeví proměnlivým a otevřeným systémem. Do tohoto systému jsou stále přidávány nové pohybové činnosti. Realizace pohybového úkonu ve sportovní gymnastice se provádí pomocí nohou (běhy, obraty, chůze), dále pomocí paží (v podporu a visu) a setrvačnými pohyby těla (Tůma et al., 1980).

Ve sportovní gymnastice je důležité rozvíjet speciálně pohybové vlastnosti a schopnosti. Rozvoj těchto vlastností zajistíme vhodným výběrem speciálních cviků, které jsou potřebné

pro sportovní gymnastiku. Je žádoucí zařadit cviky pro rozvoj síly, obratnosti neboli koordinace, vytrvalosti, rychlosti a pohyblivosti (Pavlík, 1999).

1.3 Školní tělesná výchova

Školní tělesná výchova je již přes 130 let součástí výuky na školách v českých zemích. Předpoklady k tomu, aby vznikla jako samostatný předmět, vznikly mnohem dříve. Pokud bychom chtěli zmínit tělesnou kulturu, je tu s námi už od počátku věků. Tělesná kultura je celek, který se skládá z několika složek a ty jsou na sebe navzájem vázány, ovlivňují se (Vlček & Janík, 2010).

V Českých zemích v 17. století stěžejní roli ve výchově, která obsahovala i výchovu tělesnou, sehrál Jan Ámos Komenský. Ve svých dílech se zaměřoval na důležitost pohybových her a tělesných cvičení. Komenský byl přesvědčen, že pohyb je nepostradatelný pro zdravý vývoj dítěte a také pro jeho fyzické a duševní zdraví, měl by probíhat pod dozorem pedagoga. Hra, kterou Komenský prosazuje, je odpočinkovou aktivitou, jež není vyčerpávající a jedinec z ní odchází nabitý a povzbuzený. Nepodporoval hry s nejistým výsledkem a spoléhající se na náhodu. Tyto hry vedou k nejistotě a dítě z nich může být vystresované. Naopak podporoval soutěžení, protože povzbuzuje ducha (Kössl et al., 2008).

Od roku 1960 se začalo vyučovat podle jednotných osnov pro mládež, které na sebe přirozeně navazovaly od začátku školní docházky až po konec střední školy. V 70. a 80. letech se prosazovaly tendence, ze kterých vyplývá, že sportovní pojetí tělesné výchovy není klíčové. Cíle školní tělesné výchovy byly značně pozměněny a zaměřují se více na prožitek z pohybu, stimulaci rozvoje pohybových schopností, pozitivní přístup k pohybové činnosti (Macura et al., 2008). Z osnov, které platily v roce 1980, je možné se dozvědět, že tělesná výchova je nedílnou součástí budování společnosti. Hlavním úkolem je zkvalitnění tělovýchovného procesu, především v oblasti didaktiky. V těchto osnovách je učivo rozděleno na základní, které je pro učitele závazné, a rozšiřující, které oproti základnímu závazné není, ale využívá se k prohloubení učiva základního. Nejdůležitějším požadavkem povinné tělesné výchovy je zvládnutí základního učiva v co největším rozsahu. Učitel učivo musí zpřístupnit všem, a to i méně nadaným žákům, podporovat je a dát jim možnost radovat se z úspěchu (Belšan, 1980).

V osnovách z roku 1980 je gymnastika rozdělena na následující skupiny: akrobatická cvičení a cvičení na náradí, průpravná cvičení, která samotnému cvičení předchází, technika a didaktika jednotlivých cviků. Další skupinou jsou přeskoky, kde je zmíněna charakteristika,

průpravná cvičení, technika a didaktika jednotlivých cviků na těchto nářadích. Následující skupinou je cvičení na nářadí, kde je popsána charakteristika a průpravná cvičení. Do této skupiny se řadí cvičení na hrazdě, na kruzích a šplh (na tyči a na laně). Poslední skupinou jsou rovnovážná cvičení, tím se rozumí cvičení na kladině. Je zde popsána charakteristika a průpravná cvičení, která samotnému cvičení předchází (Belšan, 1980).

1.3.1 Plánování tělesné výchovy dle osnov

Plánování bylo rozděleno do dvou podskupin. První byl roční plán výuky tělesné výchovy, kde učitel vycházel z učebních osnov a zvažil všechny podmínky dané školy a určil počet vyučovacích jednotek na daná odvětví a jednotlivé tematické celky. V jednom roce bylo doporučeno naplánovat výuku do 6 – 8 tematických celků a to je přibližně 8 – 12 hodin tělesné výchovy v jednom tematickém celku. Plány výuky se sestavovaly na začátku školního roku a z nich se tvořily plány tematických celků. Plány tematických celků byly plány výkonné, podle nich se řídil tělovýchovný proces v jednotlivých tematických celcích. Tyto plány se sestavovaly v průběhu roku, pokaždé před tím, než začala výuka v příslušném tematickém celku, obsah bylo možno upravovat dle konkrétních podmínek (Belšan, 1980).

Příklad ročního plánu výuky tělesné výchovy:

A. Pohybové činnosti – do pohybových cvičení se řadila pořadová cvičení, kondiční cvičení, akrobacie, přeskoky, cvičení na nářadí, rytmická gymnastika a tanec, úpoly, atletika, drobné hry, hry, cvičení v přírodě, plavání, bruslení, lyžování.

B. Pohybové schopnosti – do pohybových schopností se řadila rychlost, vytrvalost, síla, ohebnost, koordinační schopnosti.

C. Kontrola a hodnocení – do kontroly a hodnocení se řadila všeobecná pohybová výkonnost, tělesný rozvoj, teoretické poznatky. (Belšan, 1980)

Po roce 1989 došlo ke změnám v celém školství – obsahovým, organizačním i řídicím. Ve škole se už neučí podle jednotných osnov. Pro každé období už není dána náplň výuky, která musí být probrána. Začaly se klást nové požadavky jak na učitele, tak na žáky. Počet vyučovacích jednotek zůstává stejný, větší důraz je kladen na přípravy na vyučování, jeho rozsah, materiální podmínky. Školy dostávají prostor k volbě (vzhledem k jejich materiálnímu vybavení) ve formě větší otevřenosti curricula, například nahrazení třetí hodiny tělesné výchovy různými kurzy nebo sportovními tábory.

1.4 Vzdělávací programy

České školství bylo do roku 1989 označováno jako kolektivní nebo centralistické. Během změn, které se uskutečnily na konci 20. století, společnost systém centralistického školství začala odmítat. Byly hledány nové způsoby řízení a organizace vzdělávání. Požadavky, které měla evropská vzdělávací politika, byly zformulovány v dokumentu zvaném Bílá kniha – národní program pro rozvoj vzdělávání v České republice. Tento program byl schválen v roce 2001. Určuje směr, pro kurikulární reformu. O tři roky později pak Školský zákon č. 561/2004 Sb. sjednotil vzdělávací programy (Fialová, 2010).

Mezi vzdělávací programy se řadí rámcové vzdělávací programy (dále RVP), pro MŠ, ZŠ, Gymnázia. Tyto programy jsou vytvořeny ministerstvem, poté z nich vychází školní vzdělávací programy (dále ŠVP). ŠVP si na základě RVP, který je daný pro každý stupeň, škola vytvoří sama. Rámcové vzdělávací programy musí být vždy aktuální a musí odpovídat nejnovějším poznatkům vědních disciplín, jejichž základy a praktické využití by mělo vzdělávání zprostředkovat (RVP, 2017).

1.4.1 Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (RVP ZV)

Rámcový vzdělávací program vyšel v platnost 1. 9. 2005, do roku 2005 se učilo podle jednotných osnov. Rámcový vzdělávací program rozdělujeme do několika oblastí: Jazyk a jazyková komunikace (Český jazyk a literatura, Cizí jazyk a druhý cizí jazyk), Matematika a její aplikace (Matematika a její další aplikace), Informační a komunikační technologie (Informační a komunikační technologie), Člověk a svět, Člověk a společnost (Dějepis a Výchova k občanství, Přírodní vědy), Člověk a příroda (Fyzika, Zeměpis, Přírodopis a Chemie), Umění a kultura (Hudební výchova a Výtvarná výchova), Člověk a zdraví (Tělesná výchova, Výchova ke zdraví, Člověk a svět práce, Doplnující vzdělávací obory (Dramatická výchova, Etická výchova, Filmová nebo Audiovizuální a Taneční a Pohybová výchovu. Každá vzdělávací oblast má svou vlastní charakteristiku, disponuje cílovým zaměřením, vzdělávacím obsahem a očekávanými výstupy (které jsou na konci 5. a 9. ročníku závazné).

Pro účely této práce je nejdůležitější vzdělávací oblast Člověk a zdraví, součástí této oblasti je Výchova ke zdraví a Tělesná výchova. Nesmíme opomenout klíčové kompetence, které se prolínají a jsou na sobě závislé.

V etapě základního vzdělávání jsou za klíčové kompetence považovány: kompetence k učení; kompetence k řešení problémů; kompetence komunikativní; kompetence sociální a personální; kompetence občanské; kompetence pracovní (RVP, 2017). Dle nového RVP 2021,

keré bylo vytvořeno v průběhu mé práce, byla přidána ještě kompetence digitální (RVP, 2021). V neposlední řadě je důležité zmínit také průřezová témata. Průřezovými tématy se rozumí okruhy aktuálních problémů současného světa. Tato témata rozvíjejí žáka v individuální oblasti, podněcují vzájemnou spolupráci, vytváří žákovy postoje k dané věci a zdůrazňují životní hodnoty. Průřezová témata je možné zařadit do jakékoliv vyučovací hodiny (RVP, 2017).

Člověk a zdraví

„Gymnastické učivo je součástí tělesné výchovy a ta je součástí vzdělávací oblasti Člověk a zdraví. Oblast Člověk a zdraví by měla pozitivně ovlivňovat zdraví jedince a působit na jeho dobrou fyzickou kondici, ale také psychickou a duševní kondici“ (RVP, 2017).

Vzdělávací oblast Člověk a zdraví by měla pozitivně působit a ovlivňovat zdraví jedince, žáci by měli získat poznatky o zdraví, o činnostech, které ho ovlivňují, o způsobech chování. Tyto poznatky by měli být schopni zařadit do běžného života. Je nutné, aby žáci pochopili hodnotu svého zdraví, následky nemocí nebo jiných faktorů ovlivňujících jejich zdraví. Pokud chceme hovořit o realizaci oblasti Člověk a zdraví, je nutné se opírat především o praktické zkušenosti, které bychom mohli demonstrovat na modelových situacích. Důležitým prvním vzorem by měl být učitel, který se řídí podle zásad, jež pozitivně ovlivňují zdraví a vytváří pozitivní atmosféru ve škole.

Vzdělávací obor Tělesná výchova pomáhá žákům poznat vlastní zájmy o pohybovou aktivitu a jejich možnosti, konkrétní účinky pohybových aktivit na tělesnou zdatnost, duševní a sociální pohodu. Vzdělání postupuje pozvolna a nenásilně a to od spontánní aktivity až po řízenou aktivitu, jejímž smyslem je zařadit pohybovou činnost do každodenníhožití. Žák se učí hlavně prožitkem z pohybové aktivity a důležitou roli v tomto hraje učitel, který zajistí, že žák pohybové činnosti zapojí do svého režimu dne i mimo hodiny tělesné výchovy. Úkolem učitele je, aby zahrnul do výuky motivační hodnocení, které podněcuje k další aktivitě. Díky hodnocení může žák zvyšovat svoje výkony, které rozhodně nesrovnáváme s ostatními.

Tělesná výchova je individuální předmět, v jehož časovém rámci by měl být vidět určitý progres, proto je vhodné sestavit tabulku, ve které každý žák bude mít svoji kolonku a bude se porovnávat pouze sám se sebou, ne s jinými žáky. Každý cvičenec je jiný somatotyp, má jiné predispozice k výkonům. Do tělesné výchovy je možné zapojit i zdravotní tělesnou výchovu,

kteřá mŕže pŕsobit na eliminaci negativnŕch nŕvykŕ z bŕžnŕho ŕivota, např. korekci svalovŕ disbalance. Je mořnŕ zapojit zdravotnŕ cvičenŕ a jinŕ aktivity, kterŕ pŕsobŕ na zdravŕ jedince.

Vilŕmovŕ (2009) uvŕdŕ, ře tŕlesnŕ vŕchova upevřuje zdravŕ jedince a zvyšuje tŕlesnou zdatnost, pohybovou vŕkonnost a v neposlednŕ řadŕ pomocŕ tŕlesnŕ vŕchovy zŕskŕvŕ jedinec zŕkladnŕ praktickŕ a teoretickŕ tŕlovŕchovnŕ vzdŕlŕnŕ a utvŕrŕ si vztah k pohybovŕ aktivitŕ, kterŕ je trvalŕ. V jejŕ publikaci jsou vyjmenovŕny hlavnŕ ŕkoly tŕlesnŕ vŕchovy: osvojovŕnŕ, zdokonalovŕnŕ a upevřovŕnŕ pohybovŕch nŕvykŕ a dovednostŕ jedince, rozvŕjenŕ koordinačnŕch a kondičnŕch pohybovŕch schopnostŕ jedince, utvŕrenŕ trvalŕho vztahu jedincŕ k pohybovŕ aktivitŕ.

Tŕlesnŕ vŕchova je vŕznamnou zŕkladnŕ slořkou tŕlesnŕ kultury, pochopitelnŕ vedle sportu, turistiky, pohybovŕho umŕnŕ a pohybovŕ rekreace.

Podoblastŕ tŕlesnŕ vŕchovy jsou prŕvŕ činnosti ovlivřujŕcŕ ŕroveň pohybovŕch dovednostŕ a zde je zmŕnŕna gymnastika. Konkrŕtnŕ se hovořŕ o gymnastice, jeř navazuje na zŕklady gymnastiky, kterŕ si dŕti osvojily na prvnŕm stupnŕ. Do gymnastiky, kterŕ probŕhŕ na druhŕm stupnŕ, se řadŕ: akrobacie, pŕeskoky, cvičnŕ s nŕčinŕm a na nŕradŕ. ŕroveň nařich cvičencŕ (řŕkŕ 2. stupnŕ) se odvŕjŕ od toho, jak byli s gymnastikou seznŕmeni a vedenŕ k nŕ na prvnŕm stupnŕ. Na prvnŕm stupnŕ by si mŕli osvojit zŕklady gymnastiky, do kterŕch se řadŕ prŕpravnŕ cvičenŕ, akrobacie, cvičenŕ s nŕčinŕm a na nŕradŕ odpovŕdajŕcŕ velikosti a hmotnosti. ŕroveň cvičencŕ bude na kařdŕ škole jinŕ, zŕleřŕ na stavbŕ tŕla a fyzickŕ zdatnosti cvičencŕ a jejich mimořkolnŕch aktivitŕch (RVP, 2017).

1.4.2 Zařazenŕ sportovnŕ gymnastiky do RVP

Pokud se v RVP ZV zamŕřŕme na sportovnŕ gymnastiku, zjistŕme, ře jŕ nŕnŕ vŕnovŕna dostatečnŕ pozornost. V RVP jsou zmŕnŕna pouze gymnastickŕ cvičenŕ, kterŕ by se mŕla vyučovat. Konkrŕtnŕji je zde popsŕna pouze akrobacie, pŕeskoky, cvičenŕ s nŕčinŕm a na nŕradŕ. Dŕle ŕř zŕleřŕ na jednotlivŕch školŕch, jak si sportovnŕ gymnastiku do svŕch řVP zařadŕ. Nejdŕleřŕtŕřŕm činitelem v tomto rozhodovŕnŕ je učitel tŕlesnŕ vŕchovy, kterŕ si rozhodne, co bude chtŕt vyučovat a jak do hloubky. Učitel, kterŕ se sŕm gymnastice vŕnoval nebo jŕ trŕnuje, zařadŕ gymnastiku do hodin tŕlesnŕ vŕchovy spŕře neř učitel, kterŕ hrŕl celŕ ŕivot hokej. Pokud se budeme zajŕmat o strŕnku materiŕlnŕho a technickŕho zabezpečenŕ pracoviřtř, nŕnŕ v RVP tŕmŕř nic podstatnŕho uvedeno. (Jeřŕbek aj., 2007b)

1.4.3 Školní vzdělávací programy (ŠVP)

Školní vzdělávací program si každá škola vytváří sama a vychází z RVP. Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy vydalo návod jak vytvořit správný školní vzdělávací program. Každý školní vzdělávací program by měl obsahovat identifikační údaje školy, charakteristiku školy, učební plán a hodnocení (Zormanová, 2014).

Školní vzdělávací programy stanovují konkrétní cíle vzdělávání, dále délku, formy, obsah a časový plán vzdělávání, podmínky přijímání uchazečů, průběh a ukončování vzdělávání. V ŠVP jsou stanoveny podmínky pro vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, popis materiálních, personálních a ekonomických podmínek školy a podmínek bezpečnosti práce a ochrany zdraví. ŠVP je vydáván ředitelem dané školy nebo školského zařízení. ŠVP ředitel nebo ředitelka daného zařízení vytvoří sám, nebo za pomoci pedagogů. Školní vzdělávací program je ředitelem školy zveřejněn na přístupném místě ve škole nebo na webových stránkách školy; do školního vzdělávacího programu může kdokoliv nahlížet. Školní vzdělávací program je součástí povinné dokumentace základní školy. Školní vzdělávací programy se liší podle typu škol.

V programu se nachází název konkrétního školního vzdělávacího programu, který charakterizuje danou školu. Měl by obsahovat charakteristické rysy školy, informace o velikosti školy, zřizovateli školy, umístění školy, podmínky školy, charakteristiku pedagogického sboru a charakteristiku žáků. V obsahu by měly být zmíněny i dlouhodobé projekty, na kterých škola pracuje, formy spolupráce se zákonnými zástupci žáků. Můžeme zde najít autoevaluaci školy (tj. vlastní hodnocení školy, vnitřní nebo vnější evaluace), spolupráci s dalšími institucemi, mezinárodní projekty a spolupráce. (561/2004 Školský zákon)

Charakteristikou rozumíme zaměření školy, výchovné a vzdělávací strategie školy, zabezpečení výuky žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných a mimořádně nadaných, začlenění průřezových témat, učební plán a celkové dotace vyučovacích hodin.

Plán je rozdělen na učební plán pro 1. stupeň a učební plán pro 2. stupeň. Obsahem učebního plánu pro 1. stupeň se zabývat nebudu, protože není předmětem tohoto zkoumání. Součástí učebního plánu pro 2. stupeň, jsou oblasti vzdělávání Jazyk a jazyková komunikace, Matematika a její aplikace, Informační a komunikační technologie, Člověk a jeho svět,

Člověk a společnost, Člověk a příroda, Umění a kultura, Člověk a zdraví, Člověk a svět práce a doplňující vzdělávací obory, které vychází z RVP.

V poslední řadě se ve školním vzdělávacím programu objeví doplňující vzdělávací obory, které si žáci volí sami. Tyto semináře se ve velké míře otevírají podle zájmu žáků. Jako poslední a velmi nutnou kapitolou ve školním vzdělávacím programu je hodnocení výsledků vzdělávání žáků. Zde jsou uvedena pravidla hodnocení žáků, základní východiska k hodnocení, způsoby a kritéria (Manuál pro tvorbu ŠVP v základním vzdělávání, 2005

2. PRAKTICKÁ ČÁST

2.1 Cíl, úkoly práce, vědecké otázky

Cílem práce je porovnání rozdílů ve výuce sportovně gymnastického učiva ve školní tělesné výchově na základní škole mezi osnovami, rámcově vzdělávacím programem a školními vzdělávacími programy na vybraných základních školách a zjištění případných příčin těchto rozdílů.

Teoretická část práce popisuje sportovní gymnastiku a její vývoj, učební dokumenty a jejich vývoj. Cílem praktické části je komparace osnov se školními vzdělávacími programy vybraných škol. Tyto školy se nachází v Královéhradeckém kraji. Dále se praktická část věnuje anketnímu šetření na těchto školách a jeho výsledkům. Anketního šetření se zúčastnilo 15 učitelů. Na základě tohoto šetření se věnuji odpovědím na vědecké otázky.

Vědecké otázky:

VO 1. Přinesl na vybraných školách přechod z jednotných osnov na školní vzdělávací programy do Tělesné výchovy nějaké změny?

VO 2. Vyučují sportovní gymnastiku více učitelky nebo učitelé?

VO 3. Přístupují žáci k výuce sportovní gymnastiky kladně?

3. Metodika

3.1. Charakteristika souboru

Základní škola Rychnov nad Kněžnou, Javornická 1596

Na webových stránkách školy je uvedeno, že Základní škola Rychnov nad Kněžnou, Javornická je úplnou základní školou s devíti ročníky. Kapacita školy je 720 žáků. Co se týká tělesné výchovy, škola má k dispozici školní halu a dvě menší tělocvičny vybavené sportovním náčiním i nářadím pro širokou škálu sportů. Žáci mohou využívat jednoduchou posilovnu, hřiště s umělým povrchem nebo s asfaltovým povrchem. Atletiku lze provozovat na nedalekém městském hřišti a kopanou na sokolském hřišti s umělým povrchem. Počet vyučovacích jednotek tělesné výchovy v každém ročníku je 2 hodiny týdně. Aprobovanost pedagogického sboru je vyšší než 90%. Na této škole vyučují tělesnou výchovu čtyři učitelé, z toho tři jsou aprobovaní tělocvikáři (www.zsjrk.cz, 2015).

Základní škola Hradec Králové, Habrmanova 130

Na webových stránkách školy je uvedeno, že Základní škola Hradec Králové Habrmanova130 je úplnou základní školou s devíti ročníky. Kapacita školy je 500 žáků. Výuka tělesné výchovy probíhá ve školní tělocvičně a na hřišti s umělým povrchem. Počet vyučovacích jednotek v ročníku je 2 hodiny týdně. Aprobovanost pedagogického sboru je zde 100%. Tělesnou výchovu vyučuje pět učitelů a všichni jsou aprobovaní (<https://www.habrmanova.cz/>, 2016).

Základní škola Gutha-Jarkovského Kostelec nad Orlicí

Na webových stránkách školy je uvedeno, že Základní škola Gutha-Jarkovského Kostelec nad Orlicí je úplnou základní školou s devíti ročníky. Kapacita školy je 723 žáků. Co se týká tělesné výchovy, výuka probíhá ve školní tělocvičně nebo na městském atletickém stadionu. Počet vyučovacích jednotek v ročníku je 2 hodiny týdně. Aprobovanost pedagogického sboru je 92%. Na této škole vyučuje tělesnou výchovu sedm učitelů a všichni jsou aprobovaní (www.zskostelec.cz, 2021).

Základní škola Hradec Králové, tř. SNP 694

Na webových stránkách je uvedeno, že Základní škola Hradec Králové, tř. SNP 694 je úplnou základní školou s devíti ročníky. Kapacita školy je 770 žáků. Výuka tělesné výchovy probíhá ve školní tělocvičně nebo na sportovním hřišti, které se nachází v areálu školy. Počet vyučovacích jednotek v ročníku je 2 hodiny týdně. Aprobovanost pedagogického sboru se pohybuje v rozmezí 71 – 100%. Na této škole učí tělesnou výchovu 5 učitelů a všichni jsou aprobovaní (<https://www.zssnp.cz/>, 2020).

3.2. Metody sběru dat

V rámci této bakalářské práce jsou použity metody dotazování, porovnávání a analýza dokumentů.

4. Výsledky a diskuze

Jedním ze základních zdrojů informací pro moji práci byly osnovy platné po roce 1980, které jsou součástí publikace Tělesná výchova pro 5. - 8. ročník základní školy. Druhým zdrojem byly na webových stránkách vybraných škol uveřejněné ŠVP. Z obou byly použity části, které se zabývají výukou sportovní gymnastiky v hodinách tělesné výchovy na základních školách. Tyto části byly podrobeny vzájemné komparaci. Na základě zjištěných

informací byl zhotoven dotazník pro učitele tělesné výchovy na vybraných školách. Před rozesláním dotazníku emailem učitelům vybraných škol jsem na jedné škole provedla osobní výzkum.

Dotazník se skládal ze šestnácti otázek, z nichž jedenáct bylo uzavřených a pět otevřených. Vyplněný dotazník mi vrátilo 15 učitelů. Pouze jedna paní učitelka mi odpověděla slovy: „Vážená slečno, žádný dotazník vám vyplňovat nebudu, protože si myslím, že pokud dělám výzkum, tak ho dělám osobně a ne pouze tak, že rozešlu dotazník a pak sbírám kvanta odpovědí“. Problémem bylo, že jsem výzkum prováděla v době epidemie covidu, kdy školy byly pro cizí návštěvníky uzavřeny, jinou možnost sběru informací jsem tudíž neměla.

Základní škola Rychnov nad Kněžnou, Javornická 1596

Na této škole není školní vzdělávací program rozdělen do jednotlivých ročníků ani dle pohlaví. Výuka na druhém stupni není koedukovaná. Tělesná výchova je realizována ve dvou vyučovacích jednotkách týdně. Výukový program je koncipován společně pro chlapce i dívky, je v plné kompetenci pedagoga jej přizpůsobit disproporcím mezi chlapci a dívkami a přiměřeně věku a stupni tělesného vývoje dětí. V 6. ročníku je žákům nabídnut cyklistický kurz a v 7. ročníku lyžařský kurz. Oba tyto kurzy jsou dobrovolné. Školní vzdělávací program vytváří na této škole členové jednotlivých předmětových komisí. Sportovní gymnastika je v hodinách tělesné výchovy koncipována následovně:

6. – 9.ročník

Prostná, akrobacie – kotouly vpřed, vzad, obraty, rovnovážné polohy, přemet stranou, stoj na ruku, kotoul letmo.

Přeskok – roznožka, skrčka, odbočka.

Hrazda, kruhy – základní držení těla, komíhání, kruhy v hupu, shyby, výmyk, toč vpřed, vzad, jízdo .

Kladina – nezařazena do ŠVP (www.zsjrk.cz, 2015).

Základní škola Hradec Králové, Habrmanova 130

Tělesná výchova na této základní škole je realizována ve dvou vyučovacích jednotkách týdně. Výuka na druhém stupni není koedukovaná. V 7. ročníku je realizován lyžařský kurz. Oblast Tělesná výchova ve školním vzdělávacím programu není rozdělena na chlapecký a dívčí tělocvik. Tělesná výchova se ve školním vzdělávacím programu nedělí do jednotlivých ročníků, ale má pro celý druhý stupeň stejnou náplň. Sportovní gymnastika je v hodinách tělesné výchovy koncipována následovně:

6. – 9. ročník

Akrobacie – různé druhy kotoulů, stoj na rukou s dopomocí, rovnovážné polohy, akrobatické sestavy.

Přeskoky – technika rozběhu, odrazu z můstku a vlastního skoku, roznožka, skoky s odrazem z trampolínky.

Hrazda – náskok do vzporu, zákmitem seskok, sešin, výmyk s dopomocí, přešvihy únožmo ve vzporu, podmet.

Kruhy – nezařazeny do ŠVP.

Kladina a lavičky – různé druhy chůze s doprovodnými pohyby paží a obraty, rovnovážné polohy, náskoky, seskoky, jednoduché vazby a sestavy (<https://www.habrmanova.cz/>, 2016).

Základní škola Gutha-Jarkovského Kostelec nad Orlicí

Na této škole není školní vzdělávací program rozdělen do jednotlivých ročníků ani na chlapecký a dívčí. Výuka na druhém stupni není koedukovaná. Výuka je realizována ve dvou vyučovacích jednotkách týdně. V 7. ročníku je žákům nabídnut lyžařský kurz. Školní vzdělávací program na této škole vytváří ředitel za pomoci dalších učitelů. Sportovní gymnastika je v hodinách tělesné výchovy koncipována následovně:

6. – 9. ročník

Akrobacie – kotoul vpřed, vzad, základní cvičební polohy a postoje, stoj na rukou, přemet stranou.

Přeskok – roznožka, skrčka.

Hrazda – výmyk.

Kruhy – nezařazeny do ŠVP.

Kladina – základní cvičební prvky (www.zskostelec.cz, 2021).

Základní škola Hradec Králové, tř. SNP 694

Na Základní škole Hradec Králové, tř. SNP 694 mají název školního vzdělávacího programu „Dovolte mi učit se“. Tělesná výchova na této základní škole je realizována ve dvou vyučovacích jednotkách týdně. Výuka na druhém stupni není koedukovaná. V 7. ročníku je realizován lyžařský kurz. Může být podle počtu účastníků doplněn na optimální počet účastníků i z jiných ročníků. Sportovní gymnastika je v hodinách tělesné výchovy koncipována následovně:

6. ročník

Akrobacie – kotoul vpřed, vzad, přemet stranou, obraty, stoj na rukou.

Přeskok – roznožka.

Hrazda – výmyk, toč vpřed, sešín.

Kruhy – komíhání.

Kladina – chůze, obraty, rovnovážné cviky.

7. ročník

Akrobacie – kotoul vpřed, vzad, přemet stranou, obraty, stoj na rukou.

Přeskok – roznožka, skrčka.

Hrazda – výmyk, toč vpřed, sešín.

Kruhy – komíhání, kruhy v hupu.

Kladina – chůze, obraty, rovnovážné cviky.

8. ročník

Akrobacie – kotoul vpřed, vzad, přemet stranou, obraty, stoj na rukou, rovnovážné polohy.

Přeskok – roznožka, skrčka, odbočka.

Hrazda – výmyk, toč vpřed, sešin, toč vzad.

Kruhy – komíhání.

Kladina – chůze, obraty, rovnovážné cviky.

9. ročník

Akrobacie – kotoul vpřed, vzad, přemet stranou, obraty, stoj na rukou, rovnovážné polohy.

Přeskok – roznožka, skrčka.

Hrazda – výmyk, toč vpřed, sešin, toč vzad.

Kruhy – komíhání, kruhy v hupu.

Kladina – chůze, obraty, rovnovážné cviky (<https://www.zssnp.cz/>, 2020).

Dělení učiva dle osnov

Obrázek č. 1

Akrobacie	Nové učivo	
Naučené dovednosti – z 1.stupně	Základní	Rozšiřující
stoj na lopatkách, kotoul vpřed, kotoul vzad	kotoul vpřed	změny výchozích poloh, ztěžování konečných poloh, zrychlování kotoulu, cvičení ve vazbách, opakované kotouly, z náradí, ve dvojicích, měnění cvičební plochy
	kotoul letmo	zvětšování prostoru mezi odrazem nohou a dohmatem, prodlužování rozběhu, kotoul letmo přes překážku, spojování i s jinými cvičebními tvary, zařazujeme odraz z můstku
	kotoul vzad	změny konečných poloh nebo výchozích poloh, zařazovat různě rychlé tempo a kombinace s jinými tvary
	kotoul vzad do stoje na rukou	změny výchozích a konečných poloh
	stoj na hlavě, stoj na rukou	změny výchozích a konečných poloh, kombinace s jinými cvičebními tvary
	přemet stranou	dohmat přes překážku, obrat, opakovaně, ve vazbě s jinými cvičebními tvary, po předskoku, na opačnou stranu, jednoruč
	přemet vpřed	doskok na jednu nohu

Obrázek č. 2

Přeskok	Nové učivo	
Naučené dovednosti – z 1.stupně	Základní	Rozšiřující
skok prostý z trampolínky a roznožka přes kozu	roznožka	prodlužování rozběhu, oddalování můstku, zvyšování kozy, kombinování koz (jedna našíř, druhá naděl), nebo měnit náradí (kůň, bedna), přidání zášvihu v první letové fázi, přidat různé činnosti v druhé fázi přeskoku
	skrčka	kombinace skrčky s roznožkou, přeskakovat spolucvičence
	odbočka	odbočkou můžeme přeskakovat i jiné druhy náradí – kladinu, překážky...
	skok prostý odrazem z trampolínky	v letové fázi připojovat pohyby nohou (roznožit, skrčit) nebo přidat obraty, skupinové skoky

Obrázek č.3

Hrazda	Nové učivo	
Naučené dovednosti – z 1.stupně	Základní	Rozšiřující
přešvihy, výmyk, sešín, seskok zákmihem, vzepření jízdmo, podmet	přešvihy únožmo ve vzporu	k přešvihům využijeme všech druhů vhodného náradí (kladina, kůň s madly, bradla), spojujeme výšvihy únožmo s přešvihy únožmo na opačnou stranu, spojujeme přešvih únožmo vzad
	výmyk	znesnadňování podmínek jako např. výmyk odrazem snožmo, výmyk na dosažné nebo doskočné hrazdě, výmyk na bradlech o nestejně výši žerdi
	vzepření jízdmo pravou	měnění výchozí polohy, měnění náradí, tvoření vazeb
	podmet	změna náradí, podmet přes překážku

Obrázek č. 4

Kruhy	Nové učivo	
Naučené dovednosti – z 1.stupně	Základní	Rozšiřující
komíhání, shyb a obraty v hupu	komíhání na kruzích	zvětšování rozsahu kmihu
	houpání	-
	seskok zákmihem	-
	shyb u předhupu	svis u záhupu
	obrat u předhupu, obrat u záhupu	osvojené tvary spojujeme do krátkých vazeb a sestav, využití v překážkových dráhách

Obrázek č. 5

Kladina	Nové učivo	
Naučené dovednosti – z 1.stupně	Základní	Rozšiřující
různé způsoby chůze a běhu na lavičkách s doprovodnými pohyby paží a nohou, obraty s nesením předmětu	pohyby a polohy paží, zmenšení plochy opory, střídání vysokých a nízkých poloh, obraty a změny v pohybu, změna rychlosti pohybu, nezvyklé pohyby hlavy a trupu, vyloučení zraku, přenášení předmětu, házení a chytání předmětů, vyhýbání dvojic	daná cvičení nejdříve naučíme na čáře na zemi, poté na lavičce, na obrácené lavičce, na nízké kladině a nakonec na vysoké, možnost využití hudebního doprovodu
	náskok do vzporu dřepmo	náskok provádíme do dřepu úložného, unožit obratem
	seskok prohnutě	připojujeme obraty, pohyby nohou v letové fázi

(Belšan, 1980)

Obrázek č. 6 – Akrobacie

	Osnovy	ZŠ	ZŠ	ZŠ	ZŠ SNP			
		Javornická	Habrmanova	Gutha-Jarkovského				
Akrobacie		6.– 9. ročník	6. – 9. ročník	6. – 9. ročník	6.r.	7.r.	8.r.	9.r.
Kotoul vpřed, vzad	A	A	A	A	A	A	A	A
Kotoul letmo	A	A	N	N	N	N	N	N
Stoj na hlavě	A	N	N	N	N	N	N	N
Stoj na rukou	A	A	A	A	A	A	A	A
Přemet stranou	A	A	N	A	A	A	A	A
Přemet vpřed	A	N	N	N	N	N	N	N
Rovnovážné polohy	N	A	A	N	N	N	A	A
Obraty	N	A	N	N	A	A	A	A
Akrobatické sestavy	A	N	A	N	N	N	N	N

*A-ANO (zařazeno do osnov nebo ŠVP)

*N – NE (nezařazeno do osnov nebo ŠVP)

Pro akrobacii (obrázek č. 6) je zařazeno 9 položek za účelem srovnání. Z těchto devět položek je do osnov zařazeno sedmi z nich – na Základní škole Javornické 6 položek, na Základní škole Habrmanova 4 položky, na Základní škole Gutha-Jarkovského 3 položky a na Základní škole SNP 5 položek. Pokud porovnáme osnovy a ŠVP jednotlivých škol, je patrné, že došlo ke změně počtu vyučovaných prvků. Na Základní škole Javornické můžeme oproti ostatním školám vidět vyšší počet vyučovaných prvků akrobacie.

Obrázek č. 7 – Přeskok

	Osnovy	ZŠ Javornická	ZŠ Habrmanova	ZŠ Gutha- Jarkovského	ZŠ SNP			
					6. – 9. ročník	6. – 9. ročník	6. – 9. ročník	6.r.
Přeskok		6. – 9. ročník	6. – 9. ročník	6. – 9. ročník	6.r.	7.r.	8.r.	9.r.
Roznožka	A	A	A	A	A	A	A	A
Skrčka	A	A	N	A	N	A	A	A
Odbočka	A	A	N	N	N	N	A	N
Skok prostý s odrazem z trampolinky	A	N	A	N	N	N	N	N
Technika rozběhu a odrazu	N	N	A	N	N	N	N	N

*A-ANO (zařazeno do osnov nebo ŠVP)

*N – NE (nezařazeno do osnov nebo ŠVP)

Pro přeskok (obrázek č. 7) bylo srovnáno 5 položek. V osnovách jsou zmíněny 4 položky – na ZŠ Javornické 3 položky, na ZŠ Habrmanova také 3 položky, na ZŠ Gutha-Jarkovského 2 položky, na ZŠ SNP 3 položky. Oproti osnovám je ve školních vzdělávacích programech vidět nepatrné snížení rozsahu cvičení na přeskokovém nářadí.

Obrázek č. 8 – Hrazda

	Osnovy	ZŠ Javornická	ZŠ Habrmanova	ZŠ Gutha- Jarkovského	ZŠ SNP			
Hrazda		6. – 9. ročník	6. – 9. ročník	6. – 9. ročník	6.r.	7.r.	8.r.	9.r.
Shyby	N	A	N	N	N	N	N	N
Toč vpřed	A	A	N	N	A	A	A	A
Toč jízdmo	N	A	N	N	A	A	A	A
Výmyk	A	A	A	A	A	A	A	A
Toč vzad	N	A	N	N	N	N	A	A
Náskok do vzporu	N	N	A	N	N	N	N	N
Zákmihem seskok	N	N	A	N	N	N	N	N
Přešvihy únožmo ve vzporu	A	N	A	N	N	N	N	N
Podmet	A	N	A	N	N	N	N	N
Vzepření jízdmu pravou	A	N	N	N	N	N	N	N

*A-ANO (zařazeno do osnov nebo ŠVP)

*N – NE (nezařazeno do osnov nebo ŠVP)

Z prvků určených pro hrazdu (obrázek č. 8) bylo srovnáno 10 položek. V osnovách pro hrazdu je zmíněno 5 položek – Základní škola Javornická má zmíněno 5 položek, Základní

škola Habrmanova 5 položek, Základní škola Gutha-Jarkovského 1 položka a Základní škola SNP 4 položky. Na hrazdě můžeme vidět velké rozdíly mezi osnovami a vybranými ŠVP. Některé prvky, například vzepření jízdo pravou, se přestalo do ŠVP zařazovat.

Obrázek č. 9 – Kruhy

	Osnovy	ZŠ	ZŠ	ZŠ	ZŠ SNP			
		Javornická	Habrmanova	Gutha-Jarkovského	6.r.	7.r.	8.r.	9.r.
Kruhy		6. – 9. ročník	6. – 9. ročník	6. – 9. ročník				
Komíhání	A	A	N	N	A	A	A	A
Kruhy v hupu	A	A	N	N	N	A	N	A
Shyb v předhupu	A	N	N	N	N	N	N	N
Obrat v předhupu	A	N	N	N	N	N	N	N
Obrat v záhupu	A	N	N	N	N	N	N	N

*A-ANO (zařazeno do osnov nebo ŠVP)

*N – NE (nezařazeno do osnov nebo ŠVP)

U cvičení na kruzích (obrázek č. 9) bylo srovnáno 5 položek. V osnovách jich máme zmíněno všech 5 – Základní škola Javornická 2 položky, Základní škola Habrmanova 0 položek, Základní škola Gutha-Jarkovského 0 položek, Základní škola SNP 2 položky. Ve srovnání s osnovami je výuka podle ŠVP na základních školách značně pozměněna. Na dvou základních školách (ZŠ Habrmanova a ZŠ Gutha-Jarkovského) není cvičení na kruzích do ŠVP vůbec zařazeno, ale učitelé v dotazníku uvedli, že v hodinách tělesné výchovy výuku na kruzích realizují.

Obrázek č. 10 – Kladina

	Osnovy	ZŠ Javornická	ZŠ Habrmanova	ZŠ Gutha- Jarkovského	ZŠ SNP			
Kladina		6. – 9. ročník	6. – 9. ročník	6. – 9. ročník	6.r.	7.r.	8.r.	9.r.
Různé druhy chůze	A	N	A	N	A	A	A	A
Obraty	A	N	A	N	A	A	A	A
Rovnovážné polohy	A	N	A	N	A	A	A	A
Náskoky	A	N	A	N	N	N	N	N
Seskoky	A	N	A	N	N	N	N	N
Vazby	A	N	A	N	N	N	N	N
Jednoduché sestavy	A	N	A	N	N	N	N	N
Základní cvičební prvky	A	N	N	A	N	N	N	N
Přenášení předmětů	A	N	N	N	N	N	N	N

*A-ANO (zařazeno do osnov nebo ŠVP)

*N – NE (nezařazeno do osnov nebo ŠVP)

Pro cvičení na kladině (obrázek č. 10) bylo srovnáno 9 položek. V osnovách je zmíněno 9 položek - Základní škola Javornická 0 položek, Základní škola Habrmanova 7 položek, Základní škola Gutha-Jarkovského 1 položka, Základní škola SNP 3 položky. Na Základní

škole Gutha-Jarkovského jsou zmíněny základní cvičební prvky na kladině, které nejsou blíže specifikovány.

Obrázek č. 11 – Porovnání položek

Osnovy	Základní škola Javornická	Základní škola Habrmanova	Základní škola Gutha- Jarkovského	Základní škola SNP
Celkem				
30 položek	16 položek	19 položek	7 položek	17 položek

Již během komparace osnov a školních vzdělávacích programů je patrné, že rozdíly mezi těmito dokumenty byly obsahové. Osnovy byly více dopodrobna popsány. U dokumentů byly ale nalezeny i shody. Housová (2010) ve své studii, chtěla zjistit přesnější obsahové stránky hodin, proto rozebrala spoustu různých ŠVP, ale bohužel zjistila, že některé školy ho nemají dostatečně dopodrobna rozepsány, není v nich zmínka o cílech gymnastiky nebo mají vypsaná jen nářadí, na kterých by se mělo cvičit bez zařazení k jednotlivým ročníkům. Tento nedostatek shledávám u školy č. 3. Základní škola Gutha – Jarkovského nemá rozepsaný ŠVP dopodrobna tak, aby se dalo poznat, co na jednotlivých nářadích vykonávají. Tento ŠVP by bylo vhodné dopracovat.

Pokud osnovy porovnáme s danými ŠVP škol, zjistíme, že svým obsahem převyšují všechna ŠVP. Ze zjištěných údajů vyplývá, že došlo ke změně obsahu dokumentů a gymnastická cvičení se nezařazují v tak velké míře jako v osnovách. Ze srovnaných ŠVP s počtem nejvýše zařazených položek, byla největší četnost na Základní škole Habrmanova, o dvě položky méně měla Základní škola SNP. O jednu méně měla Základní škola Javornická a nejméně položek měla Základní škola Gutha-Jarkovského. V jejich ŠVP nebylo učivo sportovní gymnastiky tolik zmíněno, jako na ostatních školách.

Dotazníkové šetření

Ačkoliv se může zdát, že sportovní gymnastika je v dnešní době mezi ostatními sporty spíše na ústupu a její obsah v hodinách školní tělesné výchovy není uspokojivý, výsledky výzkumu poukázaly na fakt, že tomu tak není. Všichni dotazovaní učitelé uvedli, že sportovní gymnastiku nějakým způsobem do výuky zařazují. Někteří ve větší míře, někteří v menší.

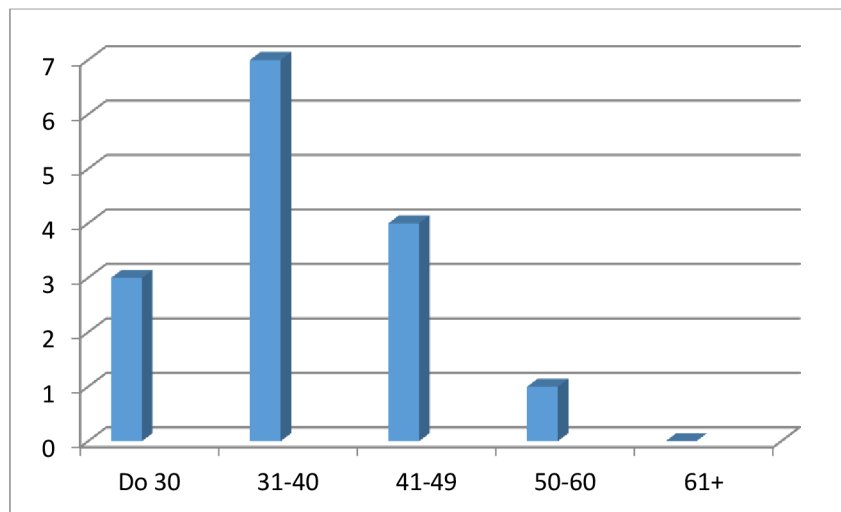
Dotazníkového šetření se zúčastnilo 15 respondentů.

Otázka č. 1 – Jsem muž/žena

Dotazníkového šetření se zúčastnilo 8 žen a 7 mužů.

Otázka č. 2 – Kolik Vám je let?

Obrázek č. 12

Do věkové kategorie do 30 let spadají 3 respondenti. Největší zastoupení, 7 respondentů, je v kategorii 31 – 40 let, 4 respondenti patří do kategorie 41 – 49 let, jeden do kategorie 50 – 60 let a starší nebyl nikdo. Z dotazovaného celku je 20% respondentů ve věku do 30 let, 46,7% je ve věku 31 – 40 let, 26,7% tvoří věková kategorie 41 – 49 let, ve věku 50 – 60 let je 6,7% respondentů.

Z výzkumu Spilkové a Vašutové (2008) vyplynulo, že počet učitelů starších 50 let je značně vyšší než počet mladých, začínajících učitelů, což však je v rozporu s mým výzkumem, kde bylo pedagogů starších než 50 let jen 6,7%.

Otázka č. 3 – Jaká je délka Vaší pedagogické praxe?

Obrázek č. 13

Základní škola	Délka pedagogické praxe			
Základní škola Javornická	2 roky	12 let	14 let	26 let
Základní škola Habrmanova	3 roky	6 let	12 let	24 let
Základní škola Gutha-Jarkovského	3 roky	10 let	21 let	29 let
Základní škola SNP	3 roky	6,5 let	15 let	

Délka pedagogické praxe je u respondentů různá. Máme zde mladé, začínající učitele s krátkou pedagogickou praxí, ale i zkušené učitele s dlouholetou praxí ve školství. Průměrná délka pedagogické praxe všech dotázaných respondentů je 12,43 let. Červeně jsou v tabulce (obrázek č. 13) zvýrazněny ženští respondenti a modrou barvou mužští. 60% dotazovaných respondentů uvedlo, že je jejich pedagogická praxe nižší než průměrná pedagogická praxe všech respondentů. Nejkratší průměrná délka pedagogické praxe je u učitelů, kteří vyučují na ZŠ SNP a to 8,2 let. Nejdelší průměrná délka pedagogické praxe je u učitelů, kteří vyučují na ZŠ Gutha-Jarkovského, a to 15,75 let.

Studie Rozkocové & Urbánka (2017) uvádí, že učitelé, kteří začínají, nezvládnou tzv. „šok z reality“, a učitelé v předdůchodovém věku již nemají sílu odolávat změnám a stresu, které toto povolání přináší. Z této studie se dozvíme, že školy v České republice trápí nedostatek kvalifikovaných učitelů, a proto se české školství snaží získávat pracovníky z jiných profesí. Tento faktor se mohl promítnout do odpovědí v tomto dotazníku, protože délka pedagogické praxe ne vždy odpovídá věku učitelů, pokud by učitel začal vyučovat po studiu na vysoké škole v 26 letech.

Otázka č. 4 – Na jaké vyučujete základní škole?

Už z předcházející otázky jsme se dozvěděli, že 4 respondenti vyučují na Základní škole Javornická, 4 dotázaní na Základní škole Habrmanova, 4 dotázaní na Základní škole Gutha-Jarkovského a 3 respondenti na Základní škole SNP. Všechny základní školy, které byly vybrány pro tento výzkum, se nacházejí v Královéhradeckém kraji – dvě školy v okrese

Rychnov nad Kněžnou a dvě v Hradci Králové. Při výběru škol rozhodovala jejich velikost a počet učitelů vyučujících tělesnou výchovu.

Otázka č. 5 – Jak dlouho vyučujete tělesnou výchovu?

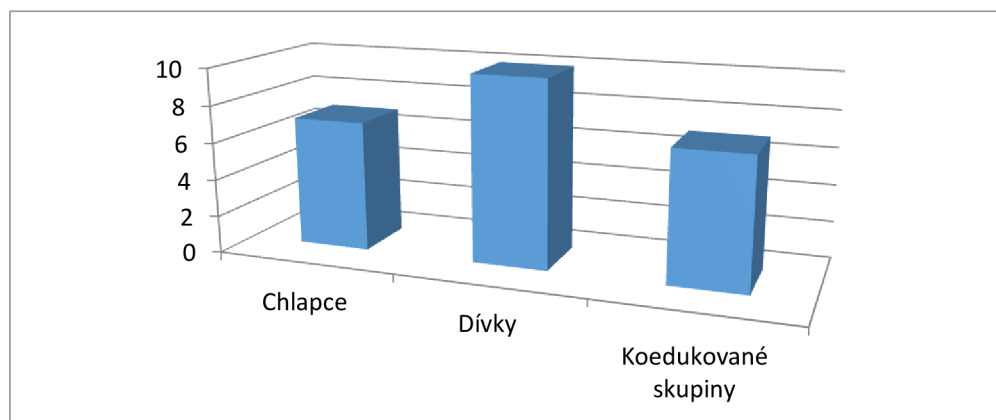
Obrázek č. 14

Základní škola	Délka vyučování tělesné výchovy			
Základní škola Javornická	2 roky	2 roky	8 let	26 let
Základní škola Habrmanova	3 roky	1 rok	12 let	22 let
Základní škola Gutha-Jarkovského	1 rok	10 let	21 let	20 let
Základní škola SNP	3 roky	6,5 let	15 let	

Z odpovědí na tuto otázku vyplývá, jaká je délka pedagogické praxe učitelů v oboru tělesná výchova. U některých respondentů odpověď zůstala stejná. U některých se liší. Průměrná praxe v oboru se u dotazovaných respondentů snížila na 10,16 let. U ženských respondentů se snížila na 9,25 let. A u mužských respondentů se zvýšila na 11,21 let. Z tohoto výpočtu vyplývá, že praxe mužských respondentů v oboru tělesná výchova převyšuje praxi ženských respondentů v tomto oboru. Dva respondenti odpověděli, že učí tělesnou výchovu teprve prvním rokem. Nejdelší praxe v oboru tělesná výchova u dotazovaných respondentů byla 26 let.

Otázka č. 6 – Vyučují:

Obrázek č. 15

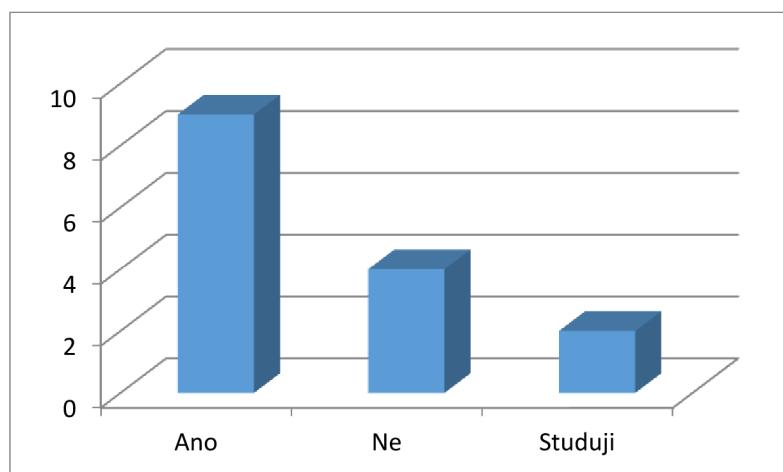

Otázka šestá už se zaměřila více do hodin tělesné výchovy. Cílem bylo zjistit, jaké skupiny respondenti učí. Bylo na výběr: chlapce, dívky nebo koedukované skupiny. 66,7% dotazovaných, tzn. 10, respondentů odpovědělo, že vyučuje dívky. Tato odpověď byla nejčetnější. Druhou nejčastěji vybíranou odpovědí dotazovaných respondentů byly koedukované skupiny. Takto odpovědělo 46,7% respondentů, tzn. 7. Nejméně četná odpověď byla, že respondenti vyučují chlapecké skupiny, a to 40% dotázaných, tzn. 6 respondentů. V koedukovaných skupinách se vyučuje zpravidla na prvním stupni. Z odpovědí vyplývá, že 46,7% dotazovaných respondentů vyučuje na prvním i druhém stupni. Problémy smíšených skupin při výuce tělesné výchovy mi přiblížil v rozhovoru na toto téma ředitel ZŠ Javornická, který se snaží na 2. stupni najít pro vyučování dívčích skupin učitelku (ženu) a pro chlapecké skupiny učitele (muže). Pan ředitel mi vysvětlil, že v dnešní době jsou hlavně dívky velmi citlivé na slovní nářázky, dívky u nich vidí sexuální podtext. Tělesná výchova je kontaktní předmět (při cvičení na náradí může docházet k dopomoci nebo záchraně ze strany učitele), některé dívky nesnesou kontakt od muže nebo naopak.

Cílem studie Nicaise et al. (2007) byla analýza vlivu pohlaví žáků a druhů pohybových aktivit na četnost a druhy interakcí žáka s učitelem. Autoři zjistili, že pohlaví učitele doopravdy ovlivňuje interakci, která probíhá. V Turecku se v hodinách tělesné výchovy upřednostňuje koedukační prostředí (chlapci a dívky dohromady), autoři zkoumali, kdo častěji iniciuje interakce, jestli učitel nebo žák, a do jaké míry je interakce ovlivňována vžitým míněním o pohlaví ve společnosti. (např. Coban et al., 2004).

Otázka č. 7 – Mám vystudovanou aprobaci TV

Obrázek č. 16

Z grafu je zřejmé, že úplné vysokoškolské vzdělání v oboru tělesná výchova má 9 dotazovaných z 15, 2 respondenti si teprve studují tento obor, 4 učitelé aprobaci Tělesná výchova vystudovanou nemají. Tzn. 60% dotazovaných respondentů má vystudovanou aprobaci tělesná výchova, 13,3% si dodělává vzdělání v tomto oboru a tělesnou výchovu studuje, 26,7% dotazovaných respondentů aprobaci tělesná výchova vystudovanou nemá. Respondenti s aprobací tělesná výchova mají při přípravě hodin výhodu, protože znají metodiku a didaktiku předmětu.

Hollis et al. (2016) popisuje, že je výhoda, když hodiny tělesné výchovy vyučují aprobovaní tělocvikáři. Důvodem je, že učitelé tělocviky, kteří mají adekvátní vzdělání, vedou hodinu aktivněji a kreativněji než ostatní.

Zahraniční výzkumy (DeCorby, et al., 2005) i české výzkumy (Flemer, 2015) dokládají, že na základních školách vyučují tělesnou výchovu běžně učitelé, kteří jsou neaprobovaní. Tuto skutečnost dokládá např. i výzkum začínajících učitelů tělesné výchovy, který zhotovila Janíková (2018), ale i výzkumy, z nichž je patrné, znepokojení odborníků nízkou mírou aprobovanosti učitelů tělesné výchovy. Jak se ukazuje, tělesnou výchovu velmi často vyučují učitelé všeobecných předmětů, učitelé s aprobací tělesná výchova, anebo „ne-učitelé“, kteří jsou sportovními trenéry. (Morgan, 2008)

Otázka č. 8 – Sportovní gymnastice se věnuji.....(přibližný počet hodin za školní rok).

Odpovědi na tuto otázku jsou velmi rozmanité. Každý učitel zařazuje gymnastiku do hodin tělesné výchovy v jiném počtu. Ženští respondenti uvedli, že vyučují sportovní gymnastiku 4, 6, 15, 15, 12, 12, 20 hodin za školní rok, a jedna uvedla, že neví. Průměrný počet vyučovacích jednotek u ženských respondentů je tedy 12 hodin. Mužští respondenti uvedli, že se věnují sportovní gymnastice 8, 10, 12, 12, 12, 12, 15 hodin ročně. Průměrný počet vyučovacích jednotek mužských respondentů je tedy 11, 5 hodiny. Celkový průměrný počet vyučovacích hodin sportovní gymnastiky je 11,8. Pro lepší přehlednost zaokrouhlo na 12 hodin. Méně hodin než průměr věnuje sportovní gymnastice 28,6% dotazovaných respondentů, 12 hodin věnuje gymnastice 42,9% respondentů, což je nejvíce. Více hodin než je průměr věnuje sportovní gymnastice 28,6% respondentů. Průměr hodin za rok byl počítán z celkem 14 odpovědí, protože jeden respondent odpověděl, že neví, kolik času věnuje sportovní gymnastice.

Chorvatská studie, kterou zhotovil Badić et al. (2012), zjistila, že gymnastika a gymnastická cvičení, které zařadí učitel do výuky tělesné výchovy, pokryjí 30% celkové pohybové aktivity v tělesné výchově. U některých respondentů, kteří vyplňovali dotazník, by počet hodin odpovídal, ale někteří by se na 30% nedostali.

Ve Slovinsku byla zhotovena studie (Čuk et al. 2010), která ukazuje, kolik hodin věnují gymnastice učitelé ve Slovinsku za rok. Výsledek byl přibližně 10 hodin, ale drtivá většina učitelů souhlasí, že by se jejich počet měl v budoucnu navýšit. Dobrým příkladem je slovinská studie Čuk et. al, která doporučuje zařazení bloku gymnastických cvičení, který trvá jen několik minut, do každé hodiny školní tělesné výchovy. Tento fungující koncept je již zaveden na Slovensku. Gymnastický blok je povinnou součástí většiny hodin tělesné výchovy bez ohledu na jejich obsah a hlavní cíl a v rámci tělesné výchovy je na tento blok gymnastických cvičení kladen velký důraz. (ČUK, et al., 2010)

Otázka č. 9 – Mám osobní vztah ke sportovní gymnastice?

Obrázek č. 17

Ano	Spíše ano	Spíše ne	Ne
3	5	6	1

Odpovědi na tuto uzavřenou otázku ukazují, že většina respondentů spíše nemá vztah ke sportovní gymnastice. Na druhém místě byla odpověď spíše ano, což je dobrá zpráva a můžeme vidět, že se vztah ke sportovní gymnastice prolíná s otázkou č. 8, kde respondenti vyplňovali, kolik vyučovacích hodin věnují sportovní gymnastice. Odpověď ano vybral 1 muž a dvě ženy, spíše ano 2 muži a 3 ženy, spíše ne 3 ženy a 3 muži, ne vybral jeden muž. 13,3% respondentů odpovědělo, že má vztah ke sportovní gymnastice, 33,3% respondentů spíše má vztah ke sportovní gymnastice, 40% respondentů spíše nemá vztah ke sportovní gymnastice, 6,7% zcela nemá vztah ke sportovní gymnastice.

Otázka č. 10 – Jak žáci přistupují k výuce sportovní gymnastiky?

Obrázek č. 18

Kladně	Spíše kladně	Spíše záporně	Záporně
2	11	2	0

Odpovědi na tuto otázku jsou uspokojivé vzhledem k zařazení sportovní gymnastiky do výuky na základní škole. Většina dotázaných respondentů odpověděla, že žáci přistupují k výuce sportovní gymnastiky kladně nebo spíše kladně. Pouze dvě odpovědi byly spíše záporně a žádná záporně. Záleží hodně na tom, jak jsou žáci k výuce motivováni a jak k nim přistupuje ve výuce učitel. Z pohledu žáků se sportovní gymnastika řadí spíše k oblíbenějším činnostem ve školní tělesné výchově. Z odpovědí respondentů je možné zjistit, že 13,3% žáků přistupuje k výuce sportovní gymnastiky zcela kladně. Nejvíce, a to 73,3% žáků přistupuje k výuce sportovní gymnastiky spíše kladně a 13,3% spíše záporně a záporně 0%.

Vaculíková et al. (2012) ve své publikaci uvádí, že učitelé považují gymnastická cvičení za vhodná a důležitá a za dobrou přípravu pro ostatní sportovní odvětví. Podle zmiňované publikace většina učitelů nemá obavy ze zařazování těchto cvičení do hodin tělesné výchovy. Dle mého názoru se učitelé zařazovat gymnastiku bojí, protože v dnešní době je zaznamenán úbytek fyzické zdatnosti u dětí, děti jsou více „nemotorné“, mají strach cokoliv dělat nebo se jim prostě nechce a vymlouvají se. Často si ze cvičení dělají legraci a tvrdí, že je pod jejich úroveň „dělat tady kotrmelce“ (citováno z praxe).

Otázka č. 11 – Probíhala Vaše učitelská praxe v době jednotných osnov?

Z 15 dotazovaných respondentů 4 odpověděli, že učili v době jednotných osnov pro tělesnou výchovu. Dle věku respondentů to bylo očekávané. Byli to 2 muži (věk 41 – 49 let) a 2 ženy (věk 50 – 60 let a 41 – 49 let).

Maleňáková (2011) ve své studii uvádí, že 37% dotázaných učitelů si myslí, že kurikulární reforma (přechod z osnov na vzdělávací programy) byla přínosná a 59,3% dotázaných si myslí, že nedojde k žádné nebo jen malé změně a 3,7% na tuto otázku nedokázalo odpovědět. Z mého výzkumu a výpovědí respondentů je zřejmé, že učitelé přechod z osnov na školní vzdělávací programy hodnotili kladně. Vyskytly se zde odpovědi,

kteří vyzdvihovaly větší otevřenost hodin a možnost jejich přizpůsobení žákům. Už nejsou tolik svázáni jednotlivými obdobími, pokud žáci nejsou nadaní na gymnastiku, rychlost výuky se může zpomalit, je zde více možností opakování a upevňování cvičení. U žáků pohybově nadaných, či u žáků, kteří se aktivně gymnastice věnují, tempo se zrychlí a náročnost cviků se zvýší.

Otázka č. 12 – Pokud jste učil/a v době osnov, v čem se výuka změnila?

První ze čtyř respondentů, který uvedl, že učil v době osnov, odpověděl, že tělesná výchova je k dětem vstřícnější, sport a gymnastika též se dětem nezprotiví. Druhý respondent uvedl, že náplň hodiny přizpůsobuje konkrétní skupině a ani v době osnov to nedělal jinak. Třetí respondent uvedl, že si do obsahu výuky stále bere příklad z osnov, ale nedodrží je rámcově, je to pouze inspirativní. Poslední respondent, který uvedl, že učil v době osnov, odpověděl, že není výuka tolik rámcová a dá se dětem podat tak, aby je to bavilo, a že není důležité děti nutit do ničeho, čeho se bojí nebo nejsou schopni zvládnout.

Otázka č. 13 – Jste spokojen/a s materiálním vybavením Vaší školy, pokud jde o sportovní gymnastiku?

Obrázek č. 19

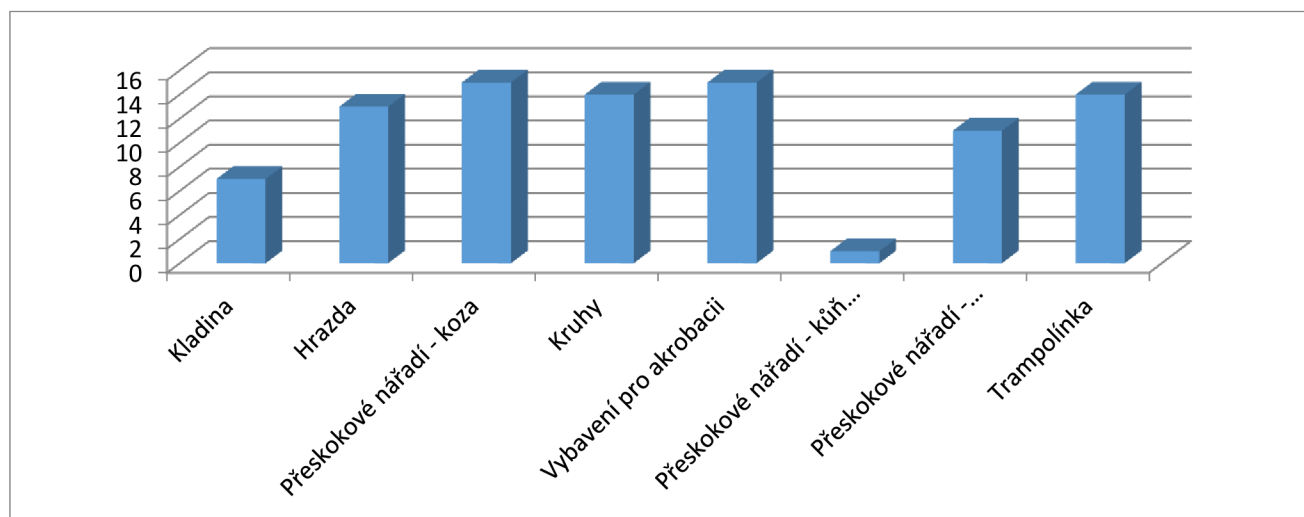
Ano	Spíše ano	Spíše ne	Ne
5	7	2	1

Odpovědi na otázku č. 13 a obrázek č. 19 ukazuje spokojenost respondentů s materiálním vybavením jejich školy. Pozitivní je to, že většina učitelů je plně spojena nebo spíše spokojena s materiálním vybavením. Proto je zřejmé, že mají dobré podmínky k tomu, vytvořit rozmanitou hodinu, která je věnována sportovní gymnastice. Je nutno podotknout, že vybavení pro sportovní gymnastiku by měly mít všechny školy, proto je odpověď na tuto otázku velmi subjektivní. Z prostudovaných ŠVP je možné se dozvědět, že všechny školy mají svou vlastní tělocvičnu. 33,3% respondentů je zcela spokojeno s materiálním vybavením jejich školy, 46,7% dotazovaných je spíše spokojeno, 13,3% je spíše nespokojeno a 6,7% je zcela nespokojeno.

Caine et al. (2013) v závěru své studie uvádějí, že gymnastické nářadí se nachází ve víceméně každé škole bez ohledu na finance a je možné je využít flexibilně (několik možností využití).

Otázka č. 14 – Jaké využíváte nářadí do hodin sportovní gymnastiky?

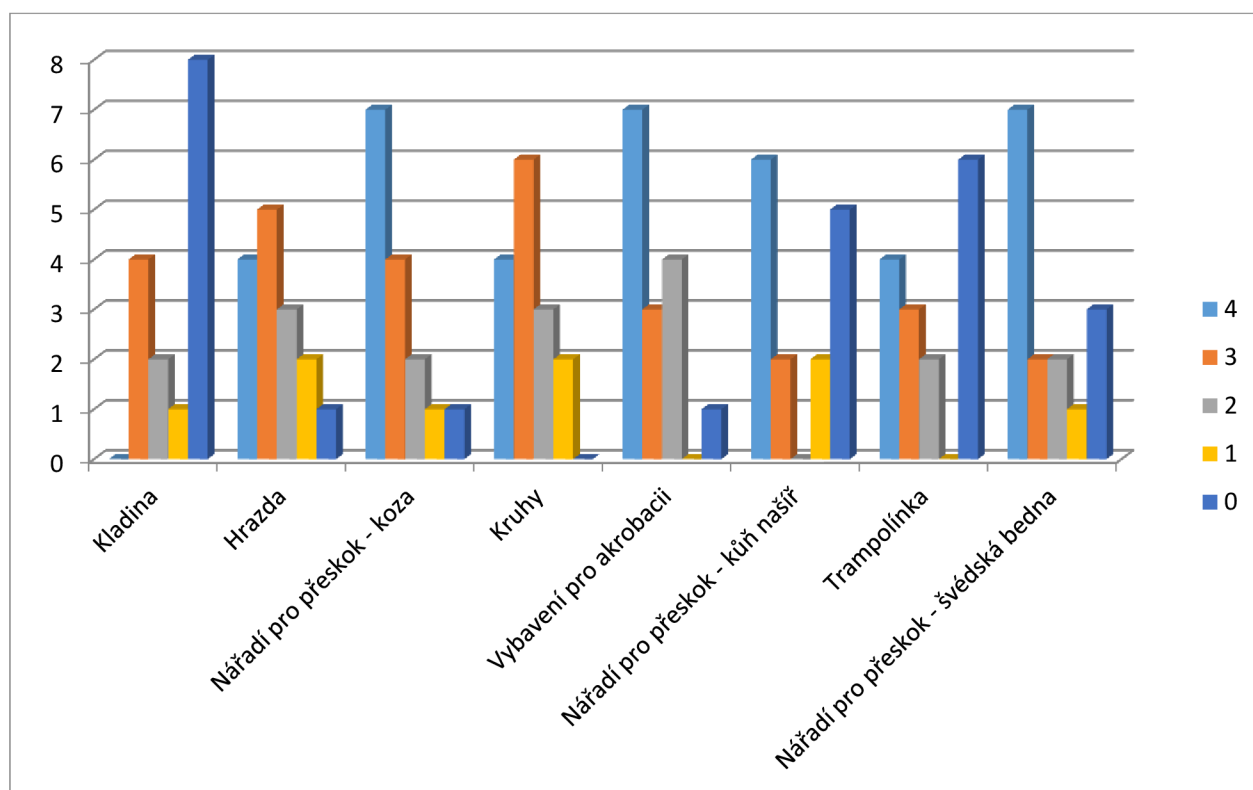
Obrázek č. 20

Z grafu (obrázku č. 20) je zřejmé, že všech 15 respondentů v hodinách sportovní gymnastiky využívá vybavení pro akrobacii a přeskokové nářadí – kozu. Trampolínku a kruhy zařazuje do hodin 14 respondentů, tj. 93,3% dotázaných, 13 respondentů zaškrtnulo hrazdu, tj. 86,7% dotázaných, švédskou bednu uvedlo 11 respondentů, tj. 73,3% dotázaných. Pouze 7 respondentů odpovědělo, že v hodinách tělesné výchovy využívá kladinu, tj. 46,7% dotázaných, a jen jeden respondent zařazuje přeskokové nářadí – koně našíř, tj. 6,7% dotázaných.

Otázka č. 15 – Které nářadí zařazujete do výuky sportovní gymnastiky nejvíce rád/a?

Obrázek č. 21

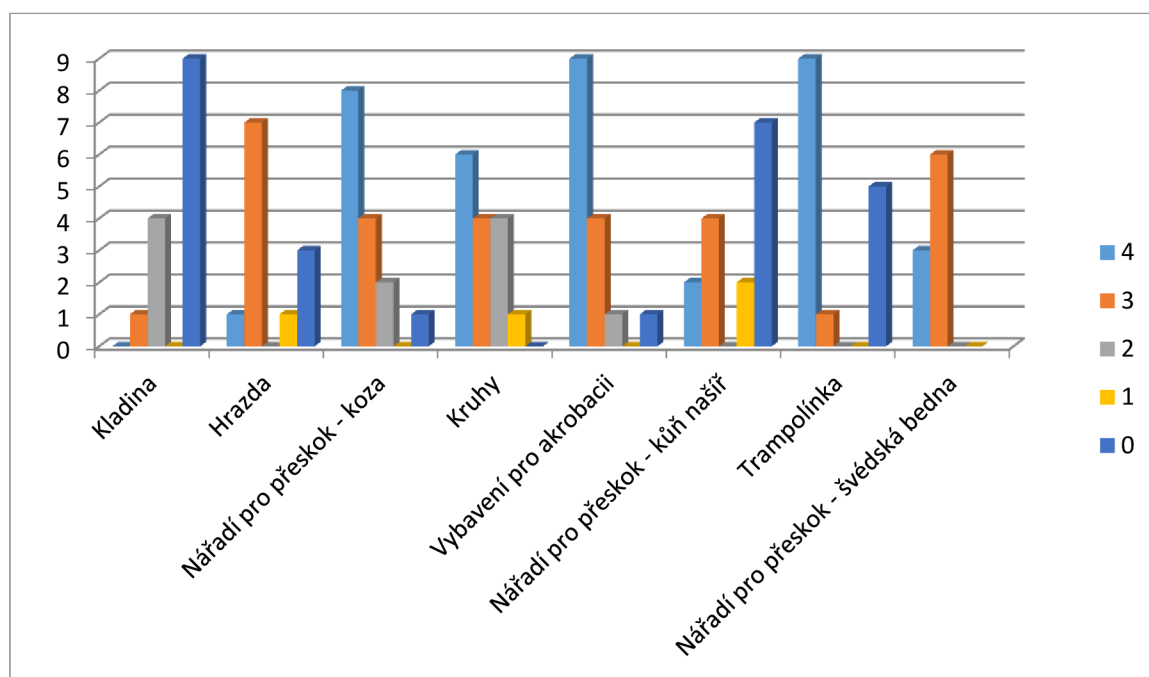
4 – nejvíce rádi 3 – rádi 2 – spíše neradi 1 – neradi 0 – nepřipravuji výuku

Z obrázku 21 můžeme vyčíst, na kterém nářadí učitelé rádi či neradi připravují výuku. Mezi nejoblíbenější nářadí sportovní gymnastiky patří vybavení pro akrobacii a nářadí pro přeskok – švédská bedna a koza. Zvláštní je, na jakém místě a oblíbenosti respondenti označili nářadí pro přeskok – kůň našíř. V předchozí otázce jen jeden respondent odpověděl, že do hodin sportovní gymnastiky koně našíř zařazuje, a tady odpovědělo 6 respondentů, že patří mezi jejich oblíbené nářadí. Nejméně oblíbená byla kladina.

Z výzkumu Betlachové (2017) zjistíme, že někteří učitelé nejsou na výuku kladiny připraveni. Mají z ní strach, a proto ji často do výuky nezařazují.

Otázka č. 15 – Které nářadí je u žáků nejvíce v oblibě?

Obrázek č. 22

4 – nejvíce oblíbené 3 – oblíbené 2 – méně oblíbené 1 – neoblíbené 0 – na nářadí necvičíme

Obrázek č. 22 znázorňuje oblíbenost nářadí pro sportovní gymnastiku mezi žáky. Z uvedeného grafu lze vyčíst, že mezi nejoblíbenější nářadí se řadí akrobacie a trampolínka. Neméně oblíbeným nářadím je nářadí na přeskok – koza, následovaná kruhy, švédskou bednou. Nejméně oblíbenými nářadími jsou hrazda, kladina a kůň našíř.

V rámci dotazníku bylo v plánu udělat průzkum mezi žáky a zjistit jejich oblíbenost jednotlivých nářadí. Vzhledem ke covidové době, ve které byla práce psána, nebyla možnost osobního kontaktu se žáky a ve školách byly návštěvy nežádoucí.

Odpovědi na vědecké otázky

VO 1. Přinesl na vybraných školách přechod z jednotných osnov na školní vzdělávací programy do Tělesné výchovy nějaké změny?

Podle studie Vlčka a Mužíka (2012) se vyskytly změny v přístupu k plánování tělesné výchovy, které jsou popsány v kurikulárních dokumentech a shodují se například v odklonu od jednostranné orientace na výkon, přičemž je tato oblast nahrazována důrazem na vlastní seberealizaci, uspokojení a prožitek žáků.

Dle získaných odpovědí z dotazníku je zřejmé, že učitelé a učitelky si mohou do jisté míry zvolit, co budou v hodinách, které se věnují sportovní gymnastice dělat. Při přechodu na RVP a ŠVP je možné látku individuálněji přizpůsobovat žákům, než v době osnov, které byly dané. Snížil se počet objemu učiva, a proto učitelé, kteří nemají sportovní gymnastiku v oblíbě, snížili počet vyučovacích jednotek například na 4 ročně, během kterých není možné stihnout vše, co je třeba. Učitelé v dotazníku také uvedli, že se alespoň výuka sportovní gymnastiky dětem nezprotiví, pokud ji přizpůsobí konkrétní skupině.

VO 2. Věnují se sportovní gymnastice více učitelky nebo učitelé?

Z odpovědí je vypočítaný průměr hodin, který je u mužských respondentů (učitelů) na 11,5 hodinách sportovní gymnastiky za rok. U ženských respondentů (učitelek) je to 12 hodin sportovní gymnastiky za rok. Z těchto výpočtů tedy vyplývá, že sportovní gymnastice, se věnují přibližně stejnou dobu a nejde tuto otázku definovat dle pohlaví.

VO 3. Přístupují žáci k výuce sportovní gymnastiky kladně nebo záporně?

Z odpovědí učitelů na dotazník je jasné, že přístup žáků k výuce sportovní gymnastiky je spíše kladný. Kladně odpověděli 2 učitelé, spíše kladně 11 učitelů, spíše záporně 2 učitelé a záporně žádný učitel. Převažují tudíž kladné odpovědi, což je pozitivní pro tento výzkum. Záleží už jen na učitelích, jak výuku připraví.

Závěr

Bakalářská práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. V části teoretické jsem na základě informací z mnoha publikací snažila ukázat důležitost sportovní gymnastiky pro tělesný rozvoj žáků na základní škole a shrnout základní informace o tělovýchovném vzdělávání. V praktické části na začátku uvádím cíle a výzkumné otázky, následně charakteristiku souboru, metody sběru dat, výsledky, odpovědi na vědecké otázky a diskuze.

Cílem bylo porovnat osnovy z roku 1980 se školními vzdělávacími programy na vybraných základních školách, které platí dnes. Na základě srovnání docházím k tomu, že změna dokumentů vedla k poklesu vyučovaných prvků na jednotlivých nářadích. Do školních vzdělávacích programů oproti osnovám nebyly zařazeny náročnější gymnastické prvky, například přemet vpřed, vzepření jízdmo a obraty a kruzích.

V rámci dotazníkového šetření bylo zjišťováno, jak jsou na tom školy s materiálním vybavením. Více než 80% respondentů odpovědělo, že je s materiálním vybavením spokojeno nebo spíše spokojeno.

Další otázky zjišťovaly vztah učitelů ke sportovní gymnastice a její oblíbenost u žáků z pohledu učitelů. Vztah dotazovaných ke sportovní gymnastice je spíše kladný. Výsledky šetření ukázaly, že počet vyučovaných jednotek sportovní gymnastiky nesouvisí s materiálním vybavením, ale spíše se vztahem učitelů a žáků k výuce sportovní gymnastiky.

Pro přesnější nebo navazující výzkum bych oslovila více učitelů z více škol. Výzkum by se také dal prohloubit oslovením žáků, aby byl vidět i jejich náhled na problematiku výuky sportovní gymnastiky na základních školách. Pro ještě přesnější výsledky by bylo vhodné navštívit oslovené učitele v hodinách tělesné výchovy na školách, při kterých se zabývají sportovní gymnastikou, a ověřit, jestli skutečně to, co píší do dotazníků, odpovídá praxi. Vzhledem k době, kdy byla práce psána, nebylo možné toto uskutečnit.

Seznam odborné literatury:

- Belšan, P. (1980) *Tělesná výchova pro 5. až 8. ročník základní školy*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství. Edice metodických příruček.
- Coban, B., Sayfa, A., Defteri, Z., Yaz, D., & Köcesi, I. (2004). *Gender interaction in coeducation with quantitative and qualitative approach*. A case study, Antalya, Turkey.
- Fialová, L. (2010) *Aktuální témata didaktiky: školní tělesná výchova*. Praha: Karolinum.
- Jeřábek, J., aj. (2007b) *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. Praha: VÚP.
- Kos, B. (1990) *Gymnastické systémy*. Praha: Univerzita Karlova.
- Kössl, J., Štumbauer J., Waic M., (2008) *Vybrané kapitoly z dějin tělesné kultury*. 3. vyd. Praha: Karolinum.
- Křištofič, J. (2008) *Nářadová gymnastika*. Praha: Česká obec sokolská
- Křištofič, J. (2009) *Gymnastika*. 2. vyd. Praha: Karolinum.
- Libenský, J. (1956) *Sportovní gymnastika pro začátečníky*. Praha: Státní tělovýchovné nakladatelství.
- Macura, V., Kouba, K., Schmarc, V., Šámal P., (2008) *Šťastný věk* (a jiné studie o socialistické kultuře). Praha: Academia, Šťastné zítřky (Academia).
- Nicaise, V., Fairclough, S., Bois, J., Davis, K., & Cogérino, G. (2007). *Teacher feedback and interactions in physical education: Effects of student gender and physical activities*. *European Review of Physical Education*
- Novotná, V. (2021) *Gymnastika jako tvůrčí akt*. Praha: Karolinum.
- Pavlík, J. (1999) *Sportovní gymnastika*. Brno: Masarykova univerzita.
- Skopová, M., & Zítko, M. (2013) *Základní gymnastika*. 3., upr. vyd. Praha: Karolinum.
- Spilková, V., & Vašutová, J. (2008) *Učitelská profese v měnicích se požadavcích na vzdělávání: výzkumný záměr: úvodní teoreticko-metodologické studie 2008*. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta.

Tůma, Z., Appelt K., & Libra J. (1980) *Sportovní gymnastika: pro trenéry III. a II. třídy*. Praha: Olympia.

Vilímová, V. (2009) *Didaktika tělesné výchovy*. Vyd. 2., přeprac., (1. vyd. v MU). Brno: Masarykova univerzita.

Vlček, P., Janík T. (2010) *Školské reformy a tvorba kurikula tělesné výchovy v České republice, Spolkové republice Německo a Spojených státech amerických*. Brno: Paido, Pedagogický výzkum v teorii a praxi.

Elektronické zdroje:

Badić, A., (2012) Implementation of gymnastics contents in the classroom teaching at elementary schools of Osijek - baranja county. Acta kinesiologicala [online]. dostupné z https://www.researchgate.net/publication/235258921_IMPLEMENTATION_OF_GYMNASTICS_CONTENTS_IN_THE_CLASSROOM_TEACHING_AT_ELEMENTARY_SCHOOLS_OF OSIJEK -BARANJA_COUNTY

Betlachová, M. ,(2017) *Faktory ovlivňující zařazení gymnastických disciplín do výuky TV na základních a středních školách v kraji Vysočina*. [Magisterská práce. Masarykova univerzita] Dostupné z https://is.muni.cz/th/mgtfx/MAGISTERSKA_PRACE_Betlachova.pdf

Caine, D. J., Russell K. & Lim L. (2013) ed. *Gymnastics*. First edition. Chichester, West Sussex ; Hoboken, NJ: Wiley-Blackwell, a John Wiley & Sons, Ltd., Publication. Handbook of sports medicine and science [online]. Dostupné z https://books.google.cz/books?hl=cs&lr=&id=YqyDrQ1nLbUC&oi=fnd&pg=PT8&dq=Gymnastics.+First+edition.+Chichester,+West+Sussex%20%80%AF%3B+Hoboken,+NJ:+Wiley-Blackwell,+a+John+Wiley+%26+Sons,+Ltd.,+Publication.+Handbook+of+sports+medicine+and+science&ots=D-hIi-JXD1&sig=TAwSJXZ-9IOiURLveX0GQp5tWis&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false

ČGF. (2020) *Česká gymnastická federace*. [online]. Dostupné z <https://www.gymfed.cz/>

Čuk, I., et al., (2010). Implementation of the gymnastics curriculum in the third cycle of basic school in Slovenia. In: *Science of Gymnastics Journal* Dostupné z: http://www.fsp.uni-lj.si/research/science_of_gymnastics/previous_issues/2010092821282109/.

Decorby, K., Halas, J., Dixon, S., Wintrup, L., & Janzen, H. (2005). Classroom Teachers and the Challenges of Delivering Quality Physical Education [Online]. The Journal Of Educational Research. Dostupné z <https://psycnet.apa.org/record/2005-03459-002>

Flemr, L. (2015). *Výuka tělesné výchovy na základních školách v České republice*. Česká kinantropologie. Dostupné z <http://www.jvsystem.net/app34/download/Ceska-Kinatropologie-2018-03-04.pdf#page=7>

Hollis, J. L., Williams A., Sutherland R., Campbell E., Nathan N., Wolfenden L., Morgan P. J., Lubans D. R. & Wiggers J. (2016) A systematic review and meta-analysis of moderate-to-vigorous physical activity levels in elementary school physical education lessons. Preventive Medicine [online]. Dostupné z: doi:10.1016/j.ypmed.2015.11.018

Housová, L., (2010) *Gymnastika ve školském vzdělávacím programu*. [Bakalářská práce. Technická univerzita Liberec] Dostupné z https://dspace.tul.cz/bitstream/handle/15240/2037/bc_18987.pdf?sequence=1

Janíková, M. (2018). *Učitelé tělesné výchovy: Na cestě k profesi a dál...* [Habilitationní práce. Masarykova univerzita] Dostupné z file:///C:/Users/vendula.hudouskova/Downloads/Habilitace_Janikova_Final_8_11_2018.pdf

Maleňáková, Š., (2011). Problematické aspekty tvorby školních vzdělávacích programů pro základní vzdělávání. *Studie k výchově ke zdraví*. Dostupné z https://www.ped.muni.cz/z21/knihy/2011/44/3_studie-k-vychove-a-zdravi.pdf

Morgan, P., & Bourke, S. (2008). Non-specialist teachers' confidence to teach PE: the nature and influence of personal school experiences in PE. Physical Education And Sport Pedagogy. Dostupné z <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/17408980701345550>

Manuál pro tvorbu školních vzdělávacích programů v základním vzdělávání. Dostupné z <http://www.nuv.cz/file/188>

MŠMT (2021) *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy*. Dostupné z <https://www.msmt.cz/>

Pajek, M. B., Čuk, I., Kovač, M., & Jakše, B. (2010). Implementation of the gymnastics curriculum in the third cycle of basic school in Slovenia. Science of Gymnastics Journal, 2(3). Dostupné z

<https://web.s.ebscohost.com/abstract?direct=true&profile=ehost&scope=site&authtype=crawler&jrnl=18557171&AN=55433025&h=xodNdF1ZbmRq%2bDJ%2bWcU7GUPBnioH3L7b9XI2ebA3KhJxZ%2b1zQGuc2mMwK5qhzMmBHbb7rUsJ6Vzy6NJQu9LMwA%3d%3d&crl=c&resultNs=AdminWebAuth&resultLocal=ErrCrlNotAuth&crlhashurl=login.aspx%3fdirect%3dtrue%26profile%3dehost%26scope%3dsite%26authtype%3dcrawler%26jrnl%3d18557171%26AN%3d55433025>

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. [online]. Praha: MŠMT, 2017. Dostupné z <http://www.nuv.cz/file/4986/>

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. [online]. Praha: MŠMT, 2021. Dostupné z <http://www.nuv.cz/file/4982/>

561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) poslední revize 27.2.2021

Rozkocová, A., & Urbánek, P. (2017). Fluktuace učitelů: vybrané zahraniční teorie a výzkumné přístupy. *Studia paedagogica*, Dostupné z <https://journals.phil.muni.cz/studia-paedagogica/article/view/19075>

Šlapanský, Š. (2016) Úroveň koordinačních schopností ve sportovní gymnastice a úpolových sportech [Diplomová práce Masarykova univerzita]. Dostupné z https://is.muni.cz/th/hmyne/Diplomova_prace_-_Slapansky_-_FINAL.pdf

Úvodní strana | ZŠ Habrmanova. *Úvodní strana | ZŠ Habrmanova* [online]. Copyright © 2019 ZŠ Habrmanova. Všechna práva vyhrazena. Dostupné z: <https://www.habrmanova.cz/>

Vítejte | ZŠ Kostelec nad Orlicí. *Vítejte | ZŠ Kostelec nad Orlicí* [online]. Dostupné z: <https://www.zskostelec.cz/>

Vaculíkov P., Skotáková A., Svobodová L. & Šimberová D. (2012) Vztah učitelů tělesné výchovy základních a středních škol ke gymnastickým disciplínám. Dostupné z <https://www.fsps.muni.cz/emuni/data/reader/book-21/06.html>

Vlček, P., & Mužík, V. (2012). Soulad mezi projektovaným a realizovaným kurikulem jako faktor kvality vzdělávání v tělesné výchově. *Česká kinantropologie*. Dostupné z https://is.muni.cz/repo/979775/CK_1_str_21_35_3_.pdf

Základní škola, Hradec Králové, tř. SNP 694. *Základní škola, Hradec Králové, tř. SNP 694* Copyright © 2020 Základní škola Hradec Králové, tř. SNP 694. Dostupné z: <https://www.zssnp.cz/>

(301 Moved Permanently. 301 Moved Permanently [online]. Dostupné z: <http://www.zsjrk.cz/index.php/o-skole/dokumenty> [cit. 2021-04-11]